

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. Marcvs Evangelista. Rodolphi Gvaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Capvt VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

virtus in se, eas aut demurrare aut ex collo suspendere solent, ut hominum, vel etiam pecorum, moribus mediantur. Sunt haec cum superstitione coniuncta, & à gentium sapientibus improbata, sicuti de Theophrasto legitur, qui Periclem eò nomine reprehendit, quòd agrotantem schedulis eiusmodi aliquid tribuere videret. Longè ergo aliud fuit Marci consiliu, nimirum ut sciremus, Christum in miraculis edendis nihil prestigiose fecisse, nec incantatorum & exorcistarum more verbis conceptis & supersticiosi demurrationibus, adhaec vocibus peregrinis & vix ulli antea auditis, sed vulgò usum esse, & quidem talibus, quæ presentì negotio pulchre convenirent. Nec mora, verba ipsius effectus sequitur, non quia ipsis virtus ea inesset, sed quòd ab eo proferrentur, cuius nutui omnia obediunt. Aperiuntur ergo surdi aures, solvuntur linguae vincula, & iam rectè & expedite loquuntur, qui prius nec aurium nec linguae usum integrum habuerat.

Docent haec, quæ via nobis insistentium sit, si Dei verbum cum fructu audire, & salute vera frui volumus. Relinquamus mundi infelicis consortium, qui totus in malo constitutus est, & cum exem- plo suo, cum improbis sermonibus à Deo retrahit, & bonos etiam mores corrumpit. Inde ad Christum concedamus, in quo dedit pater quæcumq; salutem nostram inseruit. Nec modò verbum audiamus, sed simul preces & gemitus iungamus ardentibus, nec interim de Christi fide & Dei bonitate dubitemus. Liberi vero, rectè & dextrè loquamur, & faciamus omnia. Fidem in Christum ingenue profiteamur, precibus & gratiarum actioni assidue vacemus, temperemus autem nobis à spurco sermone, & verba nostra a diuino atq; celesti sale condiamus, ut & glorie Dei, & audientiu edificationi seruiant. Si quis secus agunt, si se haudquaquam adhuc liberatos esse declarant, aut spreto Christi beneficio semetipsos diabolo rursum vincendos tradiderunt.

Sequitur historia catastrophe, quæ duo habet. Præcipit Christus ne cui hoc dicerent. Ita verò modestam docet, ne auram popularem ambitiosius affectemus. At populus (quæ altera huius epilogi pars est) vndique tam hoc quam reliqua illius miracula divulgat, illumq; omnia bene & rectè facere testatur: nihil nimirum phariseos virtus, quos Christo & discipulis ipsius indefinenter insidiari noverant. Est hoc memorabile confessionis fidei & gratitudinis exemplum, quæ duo passim à nobis scri- ptura requirit. Prestemus ergo illa hodie, & cum certò nobis constet, Christum Iesum, qui nobis à Deo patre doctor & saluator datus est, viroq; officio rectè functum esse, nequaquam nos illius putare decet. Quin potius amplectamur illum vera fide, fidem verò cum ore cum vita proficiamur. Illi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Officia eorum, qui salutem in Christo frui volunt.

1. Ioan. 5.

Ephes. 4.

Colos. 3.

Psal. 34.

Gratitudinis et Confessionis fidei exemplum.

C A P V T V I I I .

H O M I L I A L X I I I .

IN diebus illis, cum turba omnino multa esset, nec haberent quo uer- scerentur, aduocatis ad se Iesus discipulis suis, dicit eis: Misericordia commoueor erga turbam: quia iam triduum manent apud me, nec habent quo uescantur: & si dimisero eos ieiunos domum suam, deficiunt in uia: quidam enim eorum è longinquo uenerunt. Et responderunt ei discipuli eius: Vnde istos quis poterit hic satiare panibus in deserto? Et interrogauit eos: Quot panes habetis? Ipsi uerò dixerunt, Septem. Et præcepit turbæ, ut discumberet humi: & acceptis septem illis panibus cum gratias egisset, fregit, deditq; discipulis suis ut apponerent, & apposuerunt turbæ. Habebant item pisciculos paucos: & cum benedixisset, dixit ut hos quoq; apponerent. Comederunt autem: & saturati sunt, & sustulerunt, quæ superfluerant, fragmentorū septem sportas. Erant autem qui comederat, quasi quater mille: dimisitq; eos.

Argumentum
& usus presens
loci.

TSI Deus in filio suo, Iesu Christo, omnes sua gratia & aeterna salutis obsequio prece-
nat, quorum causa merito negligi debent, quaecumq; in hoc mundo eximia, vel etiam ne-
cessaria esse videntur: ea tamen est nostra carnis corruptio, vel presens seculi bonitas
tenta, Christi facile negligat, imò hoc potissimum nomine negligat, quid veniri mori
ne viciis inopiam patiat. Ideo Christus ad se venientibus non modo doctrinam regni Dei propo-
neret, sed etiam beneficia corporalia confert, quibus suam erga nos bonitatem & divinam virtutem
statur. Quòd cum primis referri debet presens miraculum, cuius simile etiam Cap. sexto videmus:
nimirum discamus, Christi & verae pietatis sectatoribus nihil eorum defuturum, quae ad presens vi-
ta sustentationem faciunt, & proinde neminem propter temporaria haec à Christo desistere, aut vici-
ipsum studium intermittere debere. Quod cum ad salutem nostram plurimum faciat, prodierit longi-
tas miraculi partes diligentius considerare.

Populi studium
miraculo occa-
sione prae-
buit.

Vbi primò omnium populus occurrit, qui miraculo occasione prae-
buit, nimirum fama adventus Christi excitatus. Nam quidam è longinquo venisse dicuntur. Adferunt
autem apud illum toto triduo, ut doctrinam ipsius audirent, & miraculis eiusdem inuenerunt.
Est hoc ardens studij & magis constantiae indicium, cui maius quiddam accedit, quòd interea tem-
poris commatu caruerunt, quem aut planè nullum, aut per quàm exiguum domo secum attulerunt.
Solent enim pij tum pietatis studio, tum simplicitate ingenia abrepti, ferè minus circumflecti solent
ijs, quae ad viciam & res huius seculi faciunt, cum filij huius seculi in iisdem prudentissimi & osten-
tissimi esse soleant. Sed bene habet, quando errorem hunc (siquidem ita dici meretur) Christus sua ra-
ra & diuina providentia fideliter sarcit, ut paulo post audiemus.

Luce 16.

Obseruabis autem in presenti, quales eos esse conueniat, qui Christi sectatores videri, & salu-
in illo consequi volunt. Requiritur ab illis duo potissimum. Primum, ne ipsi graue videatur pro-
pter Christum & verbum ipsius terrena & temporaria relinquere. Si enim homo semetipsum abren-
gare, & parentes vnà cum vxore & liberis relinquere debet, ut Christo potiri possit, certe inexcusa-
biles erunt, qui vel quaesiti, vel voluptatibus ita addicti sunt, ut conciones sacras potius negligant,
quàm ut bisce suis studijs aliquid decedere patiantur. Alterum est, ut cum bene caperent, iam suum
vsque perseuerent, ne vllis difficultatibus sese abstreri patiantur, quae multae & variae occurrunt.
Nam aut res domestica negligi videtur, aut multorum odia metuenda sunt, aut minus indolendum
est, carnis, quae ocium & voluptates querit, aut etiam de fortunis & vita periclitandis, si doctrinam
Christi eiusq; confessionem tueri velimus, quam pleriq; odisse & persequi solent. At quia omnia ista ho-
rum animis obuersari poterunt, de quibus hic agitur. Vicit tamen Christi amor & salutis studium,
quo incensi omnia facile neglexerunt, ut Christo potirentur. Illos ergo imitari nos conuenit, nec ar-
go respicere, vbi manum aratro admouimus, ne idem nobis accidat, quod de Loti vxore narratur,
quae in salis statuam conuersa & perpetuum vindictae diuinae exemplum facta est, quid Sodomam
iam egressa, reru relictaru studio & desiderio respicere ausa fuit. At hoc bodie pietate facientibus
matrimonios somnos, pocula, aleam, choreas, spectacula & sedissima illicitarum voluptatum exercitia
Dei verbo praferunt, &c.

Quales esse co-
ueniat Christi
sectatores.
Matth. 10. 16.

Porro Christum videamus, qui paternam, qua suos prosequitur, curam atq; providentiam
argumentis restatur. Primò enim à nemine requisitus, cum discipulis de populi fame subleuanda
agit. Ita verò Dei patris ingenium refert, qui cum sciat nobis viciu & amictu opus esse, de his libe-
ralissimè prospicit. At qui vnum hoc plurimum consolationis afferre potest, si nos Christo curam ista
nec illum nostra ignorare cogitemus. Sequitur enim illum dixisse, Misericordia conuenit erga vni-
uam, &c. Non ergo otiosus rerum nostrarum spectator est, nec regum instar, suorum penuriam, fa-
mem, labores & clamores immisericorditer negligit: sed cum nos pupilla oculi sui (ut apud propheta-
tam ait) chariores habeat, nostris miserijs, perinde ut proprijs afficitur, maxime si quid nobis in vi-
sibus uocatione versantibus aduersi accidat. Nec inanis suae inefficax est ipsius misericordia, sed cum
presenti auxilio coniuncta. Addit enim apud Mattheum: Et nolo eos dimittere et inuisos. Causa, ut
deficiant in via, cum multi illorum è longinquo aduenerint. Vbi obseruabis, Christum uocis modo pra-
senti necessitati consulere, sed in futurum quoque prospicere, ne quid iam ab se dimissis aduersum
incommodum patiantur. Minimè ergo eorum similis est, qui nemini, nisi in extrema necessitate

Luce 9. 17.
Gen. 19.

Christus suorū
cura tangitur,
& istam pro-
spectum cupit.
Matth. 6.
Luce 12.

Zach. 22.

Matth. 15.

Matth. 15.

iam conficito, subueniendum esse putant: cum maiorem laudem mereantur, qui ne quid mali proxi-

Non temere autem ista cum discipulis cõferi Christus. Nec enim hæc dicendo sibi viam modò ad

Quid verò ad Christi sermonem discipuli respondent? Unde quis (ait) istos poterit saturare pa-

Porrò bis omisit, ad ipsius miraculi considerationem transeamus, in qua breuius erimus, cum

Christi miseris
cordia quosuis
imitari decet.

Ioan. 13. 15.

Ioan. 3.

Discipulorum
Christi tarditas
& stupor.

Num. vii.

Christus suos
miraculose cie-
bat.

1. Sam. 14.

Christi sectato-
ribus nõ defuit
uite necessitas

Leuit. 26.
Deut. 28.
1. Ioan. 3.
1. Cor. 13. & 6.
Psal. 34.
Psal. 137.

1. Timoth. 4.

Deut. 8.
1. Reg. 17.

Luce 22.

Cur pii interdū
egent & esu-
rant.

Isaie 59.

umbratur, ex promissionibus patet, quas in scripturis multas & varias habemus. In lege certis-
simam copiam & omnium generis felicitas ijs promittitur, qui Dei preceptis obtemperant, quos in
esse dicit Apostolus, ut credamus in Iesum Christum, & diligamus nos mutuo. In prophetis & Psal-
mis passim obuia sunt, quae Dei providentia commendant, qua ille suos cultores prospexit. Dicit
ait: Leuiculi, id est, violenti & raptores, penuria & fame laborant, ac qui Domini inquirunt milia
bono desistuntur. Item: Nouit Dominus innocentium tempus, & hereditas eorum perpetua erit. Ita-
que in Euangelio Christus pollicetur, quorum fiducia fretus Paulus, maximum quaquam esse dicit
ratem, ut quae tam praesentis quam futuri seculi promissiones habeat, maximum quaquam esse dicit
promissionum istarum fides asseritur. Huc enim patriarchae pertinent, qui Dei vocatorem suum
magnis etiam diuitijs aucti sunt. Eodem referri debent Israelitae, quos totis annis quadraginta ce-
litus in deserto Deus aluit. Vidua item Sareptana, quae ob Eliam hospitio exceptum, semis tempore
mirabiliter seruata est. Quid? annon Apostoli, etiam relictis rebus omnibus Christum secuti sunt, in
ultima Cena sibi nihil unquam defuisse fatentur? Et tandem Dei providentia hodie multitudine
experimur, sed quae nostra est stupiditas, minus obseruamus.

At obijciat: Cur ergo interdum egent & esuriant, qui Christi fidem professentur? Cur modis in-
gustia & annonae caritate premuntur? Respondeo, huius seculi promissiones plerumque, crucem comen-
tam habere, cum quod hac carnem in officio contineri oportet, cum quod ita meretur peccata, quibus
quae interdum in electis quoque maxima reperuntur, Non ergo abbreviatam esse precem manum
Domini, nec illius iudicia accusamus, sed in nosmetipsos descendentes videmus quales simus, quibus
magis castigari mereamur: & mox parebit, nullam à Deo nobis iniuriam fieri. Dum enim gratiam
abundantiam Deus concessit, alij luxu & intemperantia peccarunt, alij Deo parum grati fuerunt,
alij inimicos pauperum nullam habuerunt curam, alij auaritia excecari abundantiam illam misse
tulerunt, ut qui ex annonae caritate maius lucrum sperabant. Quid ergo mirum, si lesuimus
pabulum subducit Deus? Imò, nisi emendemur, nos grauiora passuros esse cogitemus. Emendemur
ergo vitia ista, modus statuatur luxui, fruetur libido & vanitatis studium, magis grati fuerunt
Deo, beneficentiam exercemus erga egenos & inopes, nec famis tempore corrogandis, sed patris ergo
gandis & dispensandis opibus studeamus, denique omnis rerum vanissimarum studium, regum
ante omnia queramus, nec de re promissis suis Deus, sed omni periculo exemptos tandem in re-
gnum suum caeleste transferet per Christum Iesum, cui debetur benedictio, honor, gloria & propter
in aeternum. Amen.

H O M I L I A LXIII.

Et statim ingressus nauim cum discipulis suis, uenit in partes Dalma-
nutha. Et uenerunt pharisaei, coeperuntque discipulare cum eo, querebant
ab eo signum è caelo, tentantes eum. Et cum alie ingemisset spiritu suo,
dicit: Cur generatio haec signum quaerit? Amen dico uobis, si dabitur
generationi huic signum.

Argumentum
& usus presen-
tis loci.

Euangeliste non modo doctrinam & miracula Iesu Christi describunt, uerum etiam concertationem
enes & pugnas, quae illi cum hostibus suis grauisima simul & frequentes intercesserunt. In que-
rum consideratione ita nobis versandum est, ut discamus, ueritatis doctrina nunciam de se hosti-
fies, qui se illi acriter opponant, eandem uero concertationibus eiusmodi adeo non obsecant, ut
ingui, ut potius clarior & illustrior fiat. Imitemur ergo Christi exemplum, & ad certamine
modi preparamur, nec animum despondeamus, licet & noui quotidie hostes insurgant, & noui
dies artibus utantur. Et huc quidem praesens quoque, certamen referri debet, quod breuiter quidem, sed
ordine commodissimo Marcus describit.

Pharisaei &
Sadducei aduer-
sus Christum con-
spirant.

Primo aduersarios producit, qui Christum mox ut traiecit lacu in Dalmanutha fides uentis,
hostiliter exceperunt. Pharisaeos enim nominat, & solos quidem hos, nimirum quod illi ueritate ueritate
austiores, & quasi duces fuerunt: Matthaeus autem illis Sadduceos coniungit, ut ostendat datu
habeat sectas in praesenti aduersus Christum conspirauisse, quas inter se aliqui diuersissimas & mo-
x

dicimē contrarias fuisse constar. Sadducei enim & mortuorum resurrectionem negabant, & nullos...

Matth. 16. Actor. 23.

Sunt hac nobis in eum finē obseruanda, ut discamus, qui nam semper veritatis hostes futuri sint. Quis semper ueritatis hostes...

Secundo, quid isti fecerint, narratur. Ceperant (inquit) cum illo discipulare sine disputare, petentes...

Pharisaei signū petendo Christum teneant.

Matth. 12. Matth. 5. Ioan. 5. 9.

1. Cor. 13.

Christus hominum impietate dolet.

Sed Christum videamus, quem graviter admodum cum istis egisse Marcus scribit. Primum incurabilem, quod ipsum alibi quoque non semel fecisse legimus. Et hoc evidens inferius dicitur et hinc rati Dei argumentum, quod consolationi nostrae quam plurimum servare poterit. Si enim dolorem interitu dolet Christus, quando magis illum in se credentium cura tangi putabimus? Interim nostrum fuerit, ipsum exemplum imitari, et non minus fratrum salutem cordi habere, ut ex hoc quidem quod dicitur, ex eorumdem vero interitu dolore et tristitia concipiamus. Exigit hoc Dei gloria, quam cum nostra salute coniunctam esse, scriptura passim testatur. Idem requirit fidei et charitatis, qua nos eiusdem corporis membra esse docemur, sub capite Christo, quem unicum et commensuratum nostrum redemptorem profitemur. Vehementer ergo peccant qui vel aliorum interitum gaudent, vel etiam alios malorum auctores sunt, ut qui vel falsa doctrina simplices circumveniant, vel ex illis quodcumque faciunt, vel miseris vixitibus grauant, vel ebrietatis studio aliorum tum fortissimum corporibus officiant: quae omnia ita vulgoe hodie sunt, ut vel hinc colligi possit charitatem omnino refraxisse.

Christus aduersariorum improbitatem arguit.

Deinde aduersariorum malitiam Christus arguit, dicens: Cur generatio haec signum quaerit? Generationis vocabulo uniuersalem et auarum sine ingenitam corruptionem et impietatem exprimit, et indignos esse docet, qui plura signa videant, idque apud Mattheum proprio iporum exemplo probat. Cum exierit esse vespera (inquit) dicitur, serenitas erit, nam rubet calum. Et mani, habet pestas, rubet enim caelum triste. Hypocrite, faciem caeli scitis diiudicare, signa vero temporum non potestis? Signa temporum vocat, quae illo tempore fiebant, et quae Messias temporibus futuris, prophetae olim praedixerant; nimirum quod sublato scepro à Iuda Saluator venturus esset, qui miraculosis morborum curationibus diuinam suam virtutem esset declaraturus, et quae aliam cum generis. Vult ergo dicere: Cum repositum signa adeo diligenter obseruetis, annon eodem modo obseruare poteratis quae ego quotidie facio, et illa cum scripturis conferre, ut qui nam sim intellegat? Annon enim veteribus de Messia oraculis omnia mea conueniunt? Annon septem annorum imperium regiam cum veteri libertate amisistis? Annon illa iam sunt tempora, quibus iam temporis redemptionem fieri oportere, Daniel praedixit? Annon caecorum oculos aperiri, surdorum aures reseruari, et claudis suas vires restitui quotidie cernitis? Quid ergo signis è caelo opus est, cum in terris plura habeatis, quam quibus considerandis possitis sufficere? Sed plura quaeritis, non quia haec quotidiana ignoretis, quae vel nolentium oculis incurrunt, sed quod hypocrite estis impij et degeneri Abrahami filij, nec aliud quam calumniandi occasionem captatis. Ad eundem modum aliam quoque impietatem arguere conuenit, qui hodie signa requirunt. Habent enim illi quae nonnulli temporibus euentura esse, olim prophetae, deinde Christus et Apostoli praedixerunt. Turbatae sunt terrarum continuis bellis et bellorum rumoribus, fame et peste passim urbes et populi affliguntur, visuntur in caelis et terra adeoque omnibus mundi partibus signa et prodigia omnis generis. Impleto Dei sedet magnus ille Christi aduersarius, et immensi tyrannide ecclesiam opprimit. Aduertit passim demoniorum doctrinae, quae nuptias et ciborum quorundam usum prohibent. Et dum haec omnia fiunt, plerique tamen hominum oscitantes et securi voluptatibus indulgent, ut à temporibus Noe et Lothi nostra haec nihil differant. Quid ergo signis alijs adhuc opus est, quando haec ad demonstrandam Euangelicam doctrinam veritatem sufficiunt? Vel num in his eos errasse putabimus, quae ad praesentem salutem hominum faciunt, qui de futuris iam certa iamque infallibilia et adhaerentia? Impij ergo hypocrite sunt, nec digni qui audiantur, qui hodie Euangelij praedicationem in dubium vocant, eo quod nullis signis confirmetur, qualia nimirum et ipsi exigunt.

Genes. 49. Isaac 35 etc.

Dan. 9.

Matth. 24. Marc. 13. Luc. 17. 21. 2. Thess. 2. 1. Tim. 4.

Christus signum proponit.

Faciant huc reliqua Christi verba, quibus signum illis negat, quale nimirum ipsi petebant, cum dicit: Amen dico vobis, si dabitur generationi huic signum. Apologeti vixit, quae Hebraei dicitur, et raturandum familiaris est, et qua spiritus sanctus in iurando modesta admonet, ne nosmetipsos temere deuocemus. Apud Mattheum vero Iona signum illis in mentem reuocat, cuius mysterium Iona ante a Cap. 12. exposuerat. Quasi dicat: Quoniam salutaribus signis non mouemini, sequatur quod aliud adhuc, sed quod penitere nescitis praesens exitium offeret. Vt enim Iona, cum tredecim ceteri ventre latuisset, terra redditus, Nineuitis intra dies quadraginta exitium imminere dicitur.

Ioan. 1. 2. 3.

nam: Ita ego, postquam tertio die resuscitatus fuero (quod evidens erit mea divinitatis argumen-
tum) vobis quadraginta annorum spacium concedam, quo penitentiam agatis, & ad hanc assiduum
meorum discipulorum hortationibus excitabo. At quia non desinetis adversus veritatem pugnare,
incurabiles & consumaces horribilibus manebis interitus.

Quo loco obseruabis, Ionam Ninivitis signi loco fuisse, quando in mare eiectus, & à cetero degluti-
tus fuit. Ergo que pijs incidunt afflictiones, imminet ira Dei signa sunt. Oportet enim vindictam
à domo Dei incipere, ut quid impius & incurabiles maneat, ex eo colligamus, quòd suorum peccata
Deus adeo severiter punit. Ita Christus suam mortem signum esse ostendit, ex quo sibi imminentes
penas Iudai colligerent, quando ait: Si in humido ligno hac sum, quid fiet in arido? Consideremus
hoc diligenter, quando pijs Christi cultores exulare, egere, esurire, occidi & affligi videmus, & quid
sibi mereantur, inde colligamus, id quod ad veram penitentiam plurimum momenti afferet. At ea
est multorum impietas, ut non contemni sceleribus, que maxima & plurima designant, insuper
pijs aliquid adversum patientibus insultant, & ex illorum calamitatibus disputandi occasione arri-
piunt, ut suam impietatem excusent, piorum vero fidem & religionem scurriliter damnent. Sed non
dormiat Deus, quin grauius puniat eos, qui ijs etiam abutuntur ad scelera, quibus ad penitentiam
adducant excitari.

Piorum affli-
ctioes signi
loco sunt.
1. Pet. 4.

LUC. 23.

Postremo Christus illis relicto discedit, ita docens, indignos esse, quibus cum diuini veretur. Christus à con-
tumacibus dis-
cedit.
At quid homini grauius accidere potest, quam si à Christo deseratur, in quo vno nobis salus propo-
sita est? Non agnoscit hoc infelix mundus, & proinde eiusmodi minas facile contemnit; nec dubium
est, Phariseos & Sadduceos sibi ipsi misericè placuisse, quòd Christum à se discedere coegissent. Sed
magno illis consistit ista victoria, ut alibi non semel diximus. Nos ergo illorum exemplo admoneri,
in hoc sumus, ut Christum retineamus, & in eodem salute fruamur eterna. Ipsi debetur benedictio,
honor, gloria & potestas in eternum. Amen.

Et oblit fuerant sumere panes, & non nisi unum panem habebant
secum in nau. Ac præcepit eis, dicens: Videte, caute à fermento Phari-
saicorum, & fermento Herodis Et disceptabant inter sese, dicentes: Pa-
nes non habemus. Quod cum nosset Iesus, dicit eis: Quid disceptatis,
quòd panes non habetis? Nondum animum aduertitis, nec intelligitis?
& adhuc occæcatum habetis cor uestrum? Oculos habentes non cernitis?
& aures habentes non auditis? & non meministis? Cum quinque panes fre-
gisset in hominum quinque millia, quot cophinos fragmentis plenos sus-
tulistis? Dicunt ei: Duo decem. Cum autem septem illos in quatuor mil-
lia, quot sportas plenas fragmentorum sustulistis? Illi uero dixerunt:
Septem. Tunc dicit eis: Quomodo non intelligitis?

Dominus & saluator noster, Iesus Christus, non modo veram salutis rationem doctrina simul Argumentum
& miraculis comprehensam proponit, verum etiam omnibus ijs diligenter occurrit, que nos ab
vitijs studio auocare possunt. Sunt inter hæc duo præcipua, quibus reliqua omnia comprehenduntur, & usus præ-
sentis loci.
Primum est falsa doctrina, que vel hypocritas facit, vel impios sacrorum contemptores. Alterum
est verum duntaxat seculi & vitæ cura nimia, ad quam voluptatum quoque studium pertinet. Aduer-
sus vtrumque in præfenti suos discipulos instruit, & quidem commodissima occasione. Præcepit enim
non multo ante miraculum, in quo septem panibus quatuor hominum millia cibauit, ut ostenderet,
phariseis suis nihil unquam defuturum esse. Deinde cum Phariseis & Sadduceis congressus, suam
doctrinam & auctoritatem aduersus illos grauius afferuit. At quia in vtroque, ositantiores fuerunt
discipuli, modo de vtriusque vsu illos admonet, ut in rerum omnium inopia ipsi fidere discant, nec vili-
bus doctrinis falsis, siue aduersariorum conatibus offendantur. Que duo nobis quoque in horum con-
sideratione cum primis obseruanda sunt.

Occasio presen- Premittitur autem translationis totius occasio, quae talis fuit. Cum Christus ad ingratis & con-
tis tractationis. tum acibus subito discederet, discipuli in illum potius quam alia intenti, oblitii sunt panes, sicut de-
ferre, nec quicquam, praeter unum panem, edulij secum habuerunt. Quo exemplo fidelium Christi-
genium exprimitur, qui diuinis & caelestibus intenti, plerumq; de terrenis minus cogitant. Ita qui
nuper quos, in ijs vidimus, qui absque com meatu Christum secuti, cum eodem toto triduo permansi-
runt. Vbi diligenter notabis, ardorem hunc in discipulis fuisse, quibus multa adhuc deerant, quae ad
plenam Christi cognitionem faciunt, vt postea audiemus. Non ergo temere dammandi sunt, quia
multis adhuc hallucinantur, vel qui in rebus huius seculi aliqua negligunt. Pudeat potius sua igno-
rantia eos, qui cum plenam & perfectam Christi Iesu cognitionem profiteantur, solis tamen terrenis in-
tenti caelestia & Christi doctrinam facile negligunt. Vt vero nuper populi incogitantia miraculosa
sam praeberit, ita in praesenti Christus hac ipsa occasione discipulos de rebus grauisimis & cogitis
maximè necessarijs admonet: nec temerè Paulus dixit, Deum diligentibus omnia cooperari ad bo-
num. Roman. 8.

Christus probi Sed ad Christum transeamus, qui inde occasionem arripiens admonendi discipulos de ijs, quae ni-
bet fermentum nus diligenter obseruant, ait: Videte, caute à fermento Pharisaeorum, & à fermento Herodis,
Pharisaeorū & Herodis. Matth. 16. Matthaeus his Sadducæos coniungit, quos Marcus sub Herode comprehendit, quem impius Saddu-
caeorum sententia et doctrina, quae resurrectionem negabant, conseruasse, illius viam, iam declarata, et
fermentum verò doctrinam intelligi debere, idem Matthaeus disertè monet. Sensus ergo verborum
Christi est, vt & Pharisaeorum & Sadducæorum sive Herodis dogmata caueant. Nec reuerentia
coniungit, quae toto caelo (vt dici solet) distabant. Pharisaei enim (vt nuper monuimus) operum ius-
tiam iustitiam statuebant, & externam vitam morumq; sanctimoniam anxie affectabant. Saddu-
caeorum verò nec mortuorum resurrectionem, nec spiritus vtilos, adeoq; nec animas à corporibus digestas, sicut
aut viuere credebant, qui proximus ad omnem impietatem gradus est. Apostolo teste, qui cum iustis
sermonibus mores bonos corrumpi scribit. Admonemur ergo hac Christi sententia, vt nunquam
salutis negotio cauere debere. Primò nimirum, insolentem propria iustitiam fiduciam, omnemq; grati-
nam, quae homines salutem in externis potius ceremonijs & nostrorum operum meritis, quam in Dei
gratia per Christum Iesum, quaerere docet. Qui enim hac fiducia insulant, iustitia Dei, quam illi
bis in vno Christo confert, consortes esse non possunt: quod Indeorū exemplo Paulus disertè probat.
Et hodie non alios obstinatioris Euangelij Christi hostes esse videmus, quam quos eadem fiducia
mentat. At ne dum calcariam fugimus, in carbonariam incidamus, secundo loco non minus vniuerso
minum Epicuræorum opiniones vitanda sunt, quae omnem religionis sensum excutunt, & ad ipe-
nem peccandi licentiam carni viam sternunt. Tales sunt, quibus decepti, Deum aut omnino nullum
esse, aut illum mortalia non curare, nobis persuademus, quorum impias cogitationes et sensus
in Psalmis non vno loco describit. Quibus adnumerari debent, qui mortuorum resurrectionem in
bium vocant, animarum immortalitatem negant, de fine mundi et nouissimo Christi aduentu aliq;
vniuersa verbi Dei doctrina scurrilibus dicerijs nugantur. Sunt hi omnes illi uires isti, quos
scripturæ cauere iubet, & quorum ingentem numerum nouissimis temporibus fore, Petrus etiam
dixit. Nec temerè vtrumq; hoc malum fermento Christus confert. Vt enim fermentum vitam
sam inficit, inflat item & acidam reddit: ita tam Pharisæica quam Sadducæa doctrina hoc vitam
nobis praestare solet. Illa enim totam hominis conuersationem inani hypocrisis inficit, animi ad
sus Deum simul & homines extollit, vt & Dei gratiam contemnant, & omnibus alijs sese insulenter
praferant, imò quosuis improba temeritate contemnant. Hec verò vitam omnem & mores iustis-
simos sceleribus conspurcat, verbi Dei contemptores & feroces aliorum oppressores facit. Vtriq;
tem commune est, quod sectatores suos Deo ingratos reddit, & tales, quos ille, vt cibum per cenam
insipidum, nullo modo ferre potest. Non minus ergo ad nos, quam ad discipulos, Christi praecipuum
peritine putemus; nec eos audiamus, qui coram Deo bonam animi intentionem sufficere, aut nobis
licere putant, vt impudè eum illo ludamus. Humiliemur potius sub potenti manu Domini, & ego-
sciamus ingenitam nobis corruptionem; ita solus Christus mederi potest, qui nobis à Deo iustitia, se-
pientia & satisfactio factus est. Nec dubitemus de Dei iustitia, sed illum remittere aeternam esse
damus, qui vnicuiq; in nouissimo die retribuit in corpore suo, prout fecerit, sine bonum sine in
164

1. Cor. 15. Que in salutis negotio potissimum cauere debeant.
Rom. 9. 10. etc.
Psal. 14. 53. 94. &c.
Psal. 1. &c.
2. Pet. 3.
Fermi allegoria.
1. Cor. 5.
Matth. 9.
1. Cor. 1.
Hebr. 10.
2. Cor. 5.

Hæc si diligenter meditemur, aduersus infelix hoc & noxium fermentum satis instructi erimus. Et hæc quidem singuli priuatim facere debent. At qui publicam populi Dei siue Ecclesie curam sustinent, non modo sibi priuatim caueant, verum etiam fermentum omnem, tam Pharisæicum quam Sadducæum extirpent, ne dum quiduis à quibusvis fieri et dici patiuntur, aliquando eorum populum miserè infectum & corruptum videant.

Quid autem discipuli, cum Christum hæc admonentem audiunt? Quid velite ignorare, quin anxii discipuli Christi præceptum non intelligunt? Quis inter sese disceptant, iamq; de victu solliciti esse incipiunt, quibus cum Christo agentibus nihil lucus defuerat, sicuti in vltima Cena testantur. Elucet in his carnis ingenium, quod in electis quog non raro sese exerit, & quidem tunc, quando toti seruire videntur in vero pietatis studio. Quia enim solis presentibus intenti sunt, ubi illa desunt, mox de salute in vniuersum actum esse putat atq; deperat, nec priora beneficia recollit, quorum consideratio fidem atq; spem fulcire poterat. Habebant nulla eius generis discipuli, sed nequicquam, cum carnem in consilium admittant. Tales in deserto videntur Israelitas, quamuis in Egypto admiranda Dei opera viderent, quibus se nunquam esse deserturum esse testatus erat. Quò etiam referri debet, quòd Iudicum tempore toties liberati, regem tamen sibi dari postulauerunt, quasi ipsi aliter consili non posset. Eandem carnis stupiditatem hoc 1. Sam. 8. 10. hic priuatim & publicè videmus. Nam etsi Deus ecclesiam in hunc vsq; diem mirabiliter seruarit, & singuli quotidie experiamur, quàm potens sit ad saluandum dextera ipsius, in periculis tamen illud concidimus, nisi præsens aliquod auxilium nobis pro voto affulgeat.

Sed ad Christum redeamus, quem discipulorum dissidentia sic offendit, vt nunquam illos simul omnes acius corripuerit. Primò hanc ipsorum curam reprehendit, vt inuisilem & superuacaneam, Christus discipulos corripit. Quis, inquit, disceptatis, quòd panes non habetis? Quasi dicat, cum illis non opus esse, toties iam expetitissis? Deinde stultitiam & stupiditatem accusat: An nondum animum aduertitis, nec intelligitis, tot iam miraculis de mea fide & potentia admoniti? Tertio addit: Adhuc occæcatum habetis cor vestrum, vt cum vobis oculi & aures sint, tamen nec videre nec audire velitis? Est hoc grauissimum crimen, quod in reprobis alibi scriptura notat, adeoq; penam esse docet omnium grauissimam, vsq; 6. & 6. qua Deus illorum contumaciam multare solet. Quarto obliuionem exprobrat earum rerum, quas indefinenter memoria tenere debuerint, cum ait: Et non meministis? Mox verò miracula quinq; & septem panum reperit, & eorundem confessionem ex ipsorum ore elicit, vt illos magis conuincat.

Admonent autem hæc Christi verba, vnde in nobis dissidentia oritur, cui anxia victus & re- Dissidentia oritur et remedia. huius seculi cura siue sollicitudo coniuncta est. Causa huius præcipua in nobis est, qui solis ex- Deut. 8. ternis inhaerentes, illa adeò necessaria esse putamus, vt sine illis vita consistere non possit, nec eius di- Matth. 4. git meminimus, quo hominem non solo pane viuere scriptura docet, sed quouis verbo, quod ex ore Dei Luc. 12. progreditur. Hinc fit, quòd Dei promissiones non intelligamus, quas qui non intelligunt, ij nec miracula & beneficia Dei obseruant, quibus hic illas confirmat, adeoq; abiecto rationis vsu cæcis & fatidis similes sunt in ijs, quæ ad fidem stabilendam faciunt. Vnicum ergo et præsentissimum tantum mali remedium erit, si à Deo solo pendere discamus, absq; cuius benedictione nihil proficietur. Nisi enim Psalm. 127. Dominus edificauerit domum, frustra laborant qui edificant, & nihil est, qui plantat, neq; qui rigat, sed Deus qui dat incrementum. His veterum beneficiorum Dei consideratorem assiduam iungamus, & mox nos in fide confirmari sentiemus. Quàm assiduo autem studio & indefesso nobis hinc 1. Cor. 3. oportet, discipulorum exemplo docemur, qui tot auditis Christi promissionibus & tot vsis miraculis, adhuc hæsitant.

Est verò simul obseruandum Christi exemplum, qui discipulos hæsitantes grauiter quidem tor- Christus infra mos corripit, ripit, eisdem verò non abiicit, sed elementer sustinet, docet atq; monet, etsi nihil eorū haberent, quæ à debilibus requiruntur, præter vnum hoc, quòd illum sectabantur, & proficere cupiebant. Seruit hoc vnum in consolationi, ne infirmitatibus nostris desperemus. Modo enim non abiiciamus salutis & glorie Dei studium, non deerit nobis Christus, qui nobis compati potest, & arundinem quassatam non Hebr. 2. 4. constringit, nec limum fumigans extinguit. Præterea officij nos admonet Christus, vt ipsi quoque fratrem quidem vitia corripiamus, non autem in vniuersum damnemus infirmos, sed (vt Paulus mon- Matth. 12. nat) assumamus & seruiamus, donec etiam ipsi proficiant. Peccant in hoc plurimum Anabaptistæ, rigidi sumi alicorum censoris, qui dum omnes propter externa aliqua vitia damnant, propriam hypocritism Rom. 1. 4.

Discipuli Christi præceptum non intelligunt Luc. 22.

Christus discipulos corripit.

Dissidentia oritur et remedia. Deut. 8. Matth. 4. Luc. 12.

Christus infra mos corripit, sed non abiicit. Hebr. 2. 4. Matth. 12. Rom. 1. 4.

Philip. 2.

& superbam sue iustitia fiduciam non agnoscunt, propter quam Deo non minus exositi sunt. Omnia igitur alios indicandi audacia, nostram ipsorum salutem operemur cum timore & tremore, ne de Dei bonitate desperemus, qui infirmitatibus nostris abunde medetur per Christum Iesum, cui datur benedictio, honor, gloria & potestas in eternum. Amen.

H O M I L I A LXVI.

Et venit Bethsaidam, & offerunt ei caecum, & precantur eum ut ipsum tangeret. Tunc apprehensa manu caeci eduxit eum extra uicium, & cum spussit in oculos eius, imposuissetque ei manus, interrogauit eum si quid uideret. Et cum suspexisset, dixit: Video homines, nam instar arborum cerno ambulantes. Deinde rursus imposuit manus super oculos eius, fecitque illum suspicere, & restitutus est, uiditque dilucide omnes. Et dimisit illum in domum suam, dicens: Neque in uicum illum ingrediaris, neque cuiquam in uico dixeris.

Argumentum & usus presentis loci.

Matth. 6. Luc. 12.

Luc. 7. 14.

ET si Deus regni sui mysteria per uerbum suum fideliter reuelat, simulq; de omnibus admentis, quae ad salutem nostram rationem & uitam totius conuersationem faciunt: ea tamen esse carnis nostrae cecitas, ut nec ipsi ex nobis ea percipiamus quae sunt spiritus Dei, nec etiam uerbi lucem admittamus, uel ex operum ipsius consideratione proficere studeamus. Quia enim a caelestibus caro abhorret, graue ipsi uidetur mentis oculos in illa intendere, & terrenis libentius occupatur, quae a caelestibus nos retrahere consueuerunt. Exemplum huius mali in discipulis habuimus, qui cum promissiones de uictu amplissimas a Christo haberent, & illum paulo ante uidissent pauculis panibus aliquos hominum millia cibare, tamen ubi ipse praecipuum de cauendo Pharisaeorum & Herodis sermone audiunt, nec plures uno panem se habere uident, mox de uictu solliciti esse incipiunt, & nec Christi promissiones in mentem reuocant, nec illius praecipuum intelligunt, quod allegoricum fuit ueritatem esse, uel hinc colligi poterat, quod haec in Herodis regno uersantibus nihil tale inquam dixerat, & ipse non semel a pharisaeis sese inuitari passus esset. At quod illis hic accidit, nobis etiam raro accidere solet in ijs, quae maioris momenti sunt, & quae maxime ad Dei cultum & uitae totius conuersationem spectant. Imo hinc murmur contra Deum, diffidentia, defectio a fide, & inter alia horrenda flagitia originem ducunt, quod nostris rationibus intenti, Dei promissiones et praecipua minus expendimus. Non temere ergo Christus discipulos grauiter corripuit, ut diffidentiam hanc dum cum primis displicere & nocentissimam esse ostenderet. At quia idem nos saluos uult, non corripuit modo, sed mox re ipsa docet, unde tanti mali remedium peti debeat. Caco enim medetur, qui hunc animum neris typum gerit, & sic in ipso nos lucem inuenturos esse ostendit, quae omnes ignorantiae & diffidentiae tenebras discutiat. Praestat ergo singulas huius miraculi partes excutere, ut plura inde consuetudinis & institutionis percipiamus.

Cecus Christo adducitur.

In Christo querenda animo rum lux. Deut. 18. Isate 53. Ioan. 1. 9. et c.

Rom. 3.

Primo quidam caecum hunc Christo adducunt, & ut illi manus imponat, rogant. Uirginis uariis quidem indicium est, quod illum non aliter, quam manuum impositione, curati posse credunt, laudem uero meretur, quod Christo illum adducunt, quem multis alijs antehac operum uisus uiderant. Hinc uero generalis doctrina peti debet, animorum lucem in Christo queri debere, quem Deus pater iam olim constituit, ut catholicus ueritatis doctor sit, & caecorum oculos operaret, & quem Ioannes in mundum uenisse ait, ut omnem hominem illuminet. Idem ille in Euangelio clamat: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lucem uita. Adhuc lumur ergo misere, quot quot humani ingenij industria in ijs quae ad Dei regnum spectant, ad profici existimant. Extra Christum enim mere tenebrae sunt, & omnibus seculis hanc perissimam cecitatis & superstitionum causam fuisse constat, quod homines suo acutius freti, in diuinis & semetipsis sapere uoluerunt. Hoc enim in Iudaeis prophetae notauerunt, & in gentibus Paulus, & hodie in regni Dei mysterijs caecissimos esse uidemus eos, qui extra Christum de illis philosophantur.

penetrant. Ad Christum ergo accedant, & illum audiant, qui vel veram diuinorum cognitionem

offert, vel inra conscientias suas diuinae gratiae fulgore illuminari cupiunt. At non ipsi modo ad Christum accedere debemus, verum etiam alios omnes illi adducere, quos ig-
norantia tenebris irretitos videmus. Est hoc precipuum Christianae charitatis opus, & ad Dei glo-
riam cumprimis facit, quae non alia re magis quam vera Christi et regni ipsius cognitione inter mi-
seros mortales illustratur. Quae causa est, quod fidos & prudentes Christi ministros tantis praeconijs
scriptura celebrat, & isdem amplissimam in caelis gloriam pollicetur. Quae tamen non ad solos mini-
stros restringi debent, sed ad omnes extendi, qui vel priuatis admonitionibus aut etiam vitae exem-
plo aliquos Christo lucrifaciunt. E contra ingens illorum scelus est, qui vel falsa doctrina miseris
magis excacant, re quastu faciant & honorem suum tueantur: vel prauo exemplo seducunt, adeoq;
obstant, ne ad Christum accedant. Vtrumq; nostro seculo nimis vulgare est, sed graues aliquando pe-
nas dabit qui haec faciunt, cum & gloriae Dei officiant, & multis interitus auctores sint. Facit hoc,
quod in lege Deus grauissimè monet, ne caeco offendiculum ponatur, & postea inter maledictiones,
quas solenniter promulgari voluit, ista quoq; recensetur: Maledictus, qui caecum errare aut impin-
gere facit in itinere, & dicit vniersus populus, Amen. Vide Leuit. 19. Deut. 27.

Sed Christum videamus, qui non subito medetur, re alijs solebat, sed aliquo quasi apparatu vi-
tue, partim re ostendat, se nulli certo ordini astrictu esse, sed pro suo arbitratu omnia agere: partim
re mysterio, quod hic agebatur, totam actionem rectius accommodet. Et primò quidem extra vi-
tam Bethsaida educit caecum, eo quod illa incredulitate & incurabili contumacia (vt apud Mat-
thiam habetur) infamis, & proinde indigna erat, quae plura signa videret. Mundi ergo typum ge-
nitricem Bethsaida, & hoc suo facto docet Christus, ex impio & infelici mundo descendendum esse, si qui per
Christum illuminari cupiunt. At secessio ista nec monastica est nec Anabaptistica, quando, nisi mute
mar toti, mundum in carne nostra circumferimus, vbi vniq; locorum simus. Itaq; in hoc consistit, vt a-
nimos nostros ad mundi sensibus ad verbi Dei contemplationem reuocemus, nec imitemur impiorum
hominum exempla, sed tam animos quam corpora nostra Deo pura & sancta seruemus. Errant hoc
vero, qui ne parum commodi conuictores putentur, aut pro talibus habeantur qui soli pra alijs sapere
vident, multitudinis exempli imitari solent, quasi huius auctoritas nobis coram Deo seruire possit.
At cum mundus tenebras amet, nunquam illuminari poterunt, qui huic sequi voluerint. Quin Chri-
stus monet, ne multitudinem secuti, per viam latam & amplam portam ingrediamur. Vide Mat. 7.
Attamen hic diligenter obseruabis, quod caecum prehensa manu eius Christus educit. Nisi enim nos
quoq; idem ille potenter trahat, a mundo nunquam diuellemur: quod olim in Lorbo adumbratu fuit,
quem angeli è Sodomis quasi extraxerunt.

Deinde in oculos caeci inspuat, & eidem imponit manus. Externis videtur propter eorum infirmi-
tatem, qui illum adduxerant. Interim adumbratur nostrae illuminationis modus, & quibus medijs
quoque ordine illam fieri oporteat. Spuito enim Dei verbum significatur, quod in Christo plenè reuelat-
um, & per ecclesiae ministerium annuntiatum, intellectu percipi oportet. Hoc ideo in scripturis lu-
terna dicitur, quod per hoc Deus vera illam & celestem lucem animis nostris infundat, Quo nomine
caeci ministri lux mundi dicuntur, quod lucis istius dispensatores à Deo constituti sint. At quia ver-
bi predicatio nuda animos penetrare & illuminare nequit, spiritus sancti operatio accedat oportet,
quae per manuum impositionem in praesenti adumbratur. Quae de re sub agriculturae parabola admo-
nuit diligenter Paulus in priori ad Corinthios disseruit. Et quod de Lydia in Actis dicitur, cuius
cor Deus tetigerat, vt intenderet his quae à Paulo dicebantur, idipsam in omnibus nobis fiat oportet.
Tertio quidem animis nostris illuminari volumus. Est enim vniersalis haec Christi sententia: Nemo
venit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Et illa Pauli: Fides donum Dei est. Quibus tamen ex-
terna verbi predicatio non abrogatur, ex cuius auditu fides nasci, idem Apostolus testatur. Haec
vero verbi Dei studium commendant, & ad preces excitant, quibus spiritus sancti gratiam implo-
remus, sine qua nec audiendo nec legendo quicquam proficitur.

Tertio effectus miraculi gradus quosdam habet, quibus ad suum finem usq; procedit. Nam pri-
mo conat non plenè caecum illuminat, sed aliquem modò oculorum usum concedit, quo res sibi obie-
ctas videt quidem, & illas moueri sentit, non tamen vere discernit. Homines enim se videre dicunt,

Ad Christum ad-
ducendi sunt ca-
tiam diij, & c.
Matth. 24. 25.
Dan. 12.

Christus caecum
educit ex
tra uicium.
Matth. 11.

i. Thef. 4.

Ioan. 3.

Gen. 19.

2. Insput in o-
culos & im-
ponit manus.

Psal. 119.

Matth. 5.

i. Corinth. 3.

Actorum 16.

3. Sensim &
gradibus qui-
busdam illu-
minat.

ut ut
tuelim,
ogauit
am in-
ous su-
lucide
illum
ibue ad
est, can-
bi item
ibus car-
que a
i enim
panibus
terdis
& re
m sua
nquam
nobi
on & h
et pra
niam h
non corr
que, qui
ante & d
inde con
at. Vbi
ehac op
sto qua
oculos
s. Eua
lumen
pstant,
hanc po
i, in d
e Pent
philosop

Ephef. 4.
1. Cor. 3.

Matth. 15.

Nu. 11. 14. 16.

**Quid cum refi-
turo iam Chri-
stus egerit.**

**Officia eorum
quos Christus
illuminavit.**

Psal. 84.

1. Pet. 2.

Matth. 12.

instar arborum ambulantes. Vbi verò rursus manum admouet Christus, visus illi bene et perfici restituitur. Habet ergo fides et hominis interni illuminatio sua incrementa, nec statim in vnum dum capaces erant. Cuius nos meminisse oportet, ne omnes temere damnemus, in quibus admodum quid labis superest: et ne ipsi principij contenti, segnes reddamur, sed quotidie proficere studemus. Vult enim Dominus, vt talentis ab illo acceptis negotiemur, donec ipse venerit, vt rationem à nobis exigat. Docemur præterea hoc typo, quanti laboris et studij sit, inueteratam animorum et carnis citatem tollere, quando subinde ad ea respicere solemus, quibus à pueris assueuimus, et multa quodam die obiecta accedunt, quibus impedimur, ne aciem oculorū nostrorum in celestia possumus intendere. Sic olim Israhelita, et si per Moysen quotidie erudirentur, et præclara ob oculos haberent gratia Dei indicia, subinde tamen in Aegyptum respiciebāt, et ollas carnum animo versabant. Et vniuersi Christianos homines gentilitate superstitionis vestigia extant, in quibus gentium Lupercalia, Bacchanalia, Cerealia, Palilia et alia eius generis festa agnoscat, quibus non immerito astrologorum uariationes et reliquas vaticinandi artes, exorcismos item et infinitas eiusmodi amularum prestigiosorum oculos vitreus ille terrena felicitatis fulgor, qui apud aduersarios plerumque respiciendi, perstringit, vt ad Papatum non mediocriter inclinent, nec videant quanta in illo errorum et obmationum lerna sub plausibili religionis prætextu lateat. Næque igitur ei indefinens studium vobis esse, imprimis tamen ministros huius officij meminisse oportet, ne vniquam desatigentur, et certum sibi munus intermittant.

Postremò, vbi visum homini restituit, domū remittit, et discretè prohibet, ne Bethsaida rursus, nec alicui illius loci hominum, quid cum ipso factum sit, dicat. Nam vt mirò diximus, ad quos, quibus Christus sese pluribus miraculis patefaceret. Est autem hoc graue et horrendum Delictum, quando nec verbi sui nec operum cognitione nos Deus dignatur, quado sine illa salute vobiscum sistere non potest. Interim obseruabis, quid eos facere conueniat, quorū mentes Christus verbo et spiritu suo illuminauit, eque regno tenebrarum clementer asseruit. Primum relicta cæci et infirmi non di Bethsaida domum abeant, ad ecclesiam nimirum, quam communem omnibus piji domum constituit Deus, in qua passer quoad, et hirundo (id est, homines natura regi et instabiles) sedem stabilem et stabilem reperiunt. Nec semel modò illuc se recipiant, sed curent, ne vniquam ad mandata, reuertantur. Nā qui hoc faciunt, porcis et canibus similes, postrema sua primis peiora esse experientur. Studeant præterea modestie, nec priuatam laudem quarant ex Dei donis, que ipsi gloriosissimum seruire debent. Oremus Deum patrem, vt hoc nouissimo seculo, quando maxima hominum pars ad tenebras et interitum ruit, in luce ipsius nobis manere, et in eadem æternum gaudere valeat, per Christum Iesum, cui debetur benedictio, honor, gloria et potestas in æternum. Amen.

H O M I L I A L X V I I.

Et egressus est Iesus ac discipuli eius in uicos Cæsareæ Philippi: & in uia interrogauit discipulos suos, dicens eis: Quem me dicunt homines esse? Illi uerò responderunt: Ioannem Baptistam: & alij Eliam alij uerò unum ex prophetis. Tunc ipse dicit eis: Vos autem quem me dicitis esse? Respondens autem Petrus dicit ei: Tu es ille Christus.

**Argumentum
et usus præ-
sentis loci.**

Quoniam Apostoli nuper magnam fidei suæ infirmitatem prodiderunt, quando illi Dominus à fermento Phariseorum et Herodis sibi cauere iussit, et propter illum grauius correpti et reprehensi sunt, modò cum illis nouam tractationem Christus instituit, qua illis in uera fide aduersus varias et incertas mundi sententias confirmat. Et primò quidem ueram fidei confessionem ab illis elicit. Deinde, quid ipse nostræ salutis ergo cum facturus cum passurus sit docet. Postremò monet, quid eos facere conueniat, qui salutis, quam nobis acquisiuit, consortes fieri uolunt. In primis uerò primam modò partem uidebimus, qua abundè docemur, quia nostris seculo inter uicium

mentumq; diuersas de fide & religione sententias amplecti & credere debeamus.
 Verò luculentior esset tota tractatio, primum falsabuius mundi de Christo iudicia in medium adducerentur. Interrogat enim discipulos suos, quem ipsum esse vulgo dicerent. Interrogat autem non quod ignoret quicquam, aut quod ambitionis affectu exagitatus auram popularem caperet, sed ut ista necessitate veram de se confessionem eliciat à discipulis. & ut offendiculo melleatur, quod ex illa sententiarum diuersitate multi pariebantur. Adhuc discipulos simul & omnes alios verbi ministros admovent, ut non modo veram sui & fidei vere cognitionem habeant, verametiam aliorum de hac sententiarum perquirant, ut illas confutare queant. Interim cum primis obseruandum est Christi exemplum, qui aliorum de se sententias audire & nouisse voluit. Imitemur hoc singuli, non quidem ambiciose, sed ut ex alijs discamus quid in nobis vituperio dignum sit, cum ex ingenie a philautia ipsi nostra vitia vix inquam agnoscere possimus. Vidit hoc olim Apelles pictor nobilissimus, qui post tabulas abs se depictas latitare solebat, ut ex vulgi iudicijs disceret, num quid illos vicijs misset. Decet hoc ipsum omnes homines, ne insolenter aliorum de se iudicia contemnant; imprimis tamen eos decet, qui alijs presunt, quorum auctoritati plurimum seruit, si de ipsis honestè sentiant illi, quos suo consilio regere debent.

Porò ad Christi questionem libere & ingenuè respondent Apostoli, & eorum sententias exponunt, qui de Christo non hostiliter, sed honestius iudicabant. Sunt hæc inter se admodum diuersæ, nisi quod in hoc vno conueniunt, quòd aliquem ex mortuis resurrexisse putarent. Iam pridem enim (ut alibi annotauimus) error ille apud Iudeos obtinuerat, ut animas defunctorum in alia corpora transeuntem crediderent. Ideo nonnulli Ioannem Baptistam esse putarunt, nimirum quòd doctrinam ab illo eandem tradi viderent. Alij Eliam dixerunt, fortassis ob arguendi libertatem, aut Malachie oraculo decepti, qui Eliam ante magnum illum diem Domini venturum prædixerat. Sunt qui Ieremiam aut alium aliquem è veterum prophetarum numero esse arbitrentur, cum in illius doctrina prophetici spiritus hæud obscura argumenta apparerent. Atqui tales fuerunt meliorum sententiarum, qui regni Dei studium nondum abiecerant. Quid autem pharisæi & scribæ senserint, alibi vidimus.

Obseruabis autem hoc loco, semper varias fuisse in mundo de fide & salutis ratione sententias. Quia enim caro non percipit ea que sunt spiritus Dei, ab externis modo dependens, suis opinionibus in diuersas partes distrahitur. Hinc illa sectarum diuersitas, quibus orbem omnibus seculis scissam fuisse constat. Ridiculi ergo nimis sunt, qui nostri seculi distidijs offenduntur, & vniuersalem in fide & religione consensum expectant. Nec enim inquam ingenium suum caro mutabit. Et factas esse oportet (inquit Paulus) ut qui probati sunt, manifesti fiant. Adhuc de nouissimis temporibus olim à Christo & Apostolis prædictum est, venturos pseudochristos & pseudoprophetas, qui dissidia & scissas in religione diuersas excitaturi sint: id quod Euangelij emergentis infallibile argumentum est. Facile enim inter homines concordiam regnare patitur satan, si nullum ex ea suo regno periculum imminere videat. At si de illo agatur, & Christo incipiant accedere, qui prius erroribus excitati fuerunt, mox horrendum furit, & inter eos quoq; dissidia mouere satagit, qui veritatis & salutis publico studio tenentur: ut ea occasione causam hanc omnem mundo iniustam reddat. Et hæc facit quod de forti armato alibi Christus in parabola dicit, qui tunc demum tumultuatur, quando se confringi & demum suam diripi videt. Neminem ergo nostri seculi dissisiones offendant, sed his auditis veram de fide & salutis ratione sententiam eò studio ius inuestigemus, quam in Apostolorum confessione paucis comprehensam mox videbimus.

Pergit enim interrogando Christus, & quid ipsi de se sentiant querit. Ita nimirum mōnens, fidei causam non leuem esse, in qua aliorum sententijs nisi & insistere possimus. Alioqui enim istis vel Herodis regis sui auctoritas sufficere potuisset, qui Christum eundem esse putabat, qui Ioannes fuerat. Nec etiam excusari poterant, quòd homines essent indocti & scripturarum rudes, ad quos vulgo putant istarum rerum inquisitionem nequaquam pertinere. Nam cum sua fide viuat iustus, vnum quæq; fidei sua certum esse oportet, & eiusdem confessionem ab omnibus merito exigere circa finem capituli dicemus.

Audiamus ergo Apostolos, qui absque mora quid sentiant edisserunt. Nam omnium nomine respondent Petrus, ait: Tu es ille Christus. Apud Mattheum addit, Filius Dei videntis. Habet itaq;

Christus hominum de se iudicia perquirere loquitur.

Tit. ii.

Omnium est, aliorum de ipsis iudicia obsecrare

Dicit se hominum de Christo sententias

Malach. 3. 4.

Mundus in fide et religione nūquam consensit.

1. Corinth. ii.

Matth. 2. 4.

1. Tim. 4.

2. Pet. 2.

1. Ioan. 2. 4.

Lucæ iii.

Christus quid Apostoli de se sentiant, interrogat.

Habac. 2.

Apostolorum de Christo Confessio. Matth. 16.

confessio ista partes duas : alteram quidem qua Christi Iesu officium describitur, cui illam pater celestis destinavit : altera vero qualis sit, quoad suam personam, denotat. Ad primam partem referri debent quae Marcus habet: Tu es ille Christus. Nam Christi vox Graeca cum Hebraeorum Messias convenit, & veraq; Latinis Christus sonat. Ita vero promissum saluatore[m] frequenter in scriptura veteri spiritus sanctus nominavit, ut quid in illo maxime queri debeat ostendat. Negobatur enim ex Dei instituto Sacerdotes & Reges, qui ideo ipsi quoque non raro Christi sine vultu Domini dicuntur. Cum ergo promissum humani generis saluatore[m], Christum aut vultum vocant sacre literae, illius officium denotant, & hunc nobis à Deo sacerdotem & regem datum esse docent, ut patet in Psal. 45. quod inquit) quo illum pater pro omnibus hominibus instraxit, quorum consors per incarnationem factus est. Et sanè si sacerdotum & regum officia inquiras, illa omnia in Christo Iesu inuenies. Illorum enim fuit docere populum, iuxta illud Malachiae: Labia sacerdotum custodient scientiam, & legem ex ore eius requirent, est enim legatus Domini exercituum. Eorundem fuit sacrificium pro populo, & externis ritibus eos sanctificare qui legali aliqua pollutione inquinati erant. Vnde item & intercedere pro ijs, qui Dei iram prouocauerant. Adhaec solemniter populo benedicere, sicut ex formula diuinitus per Moysen illis praescripta apparet, Num. 6. Regis vero officium est iuxta hostium tyrannide asserere & atque ueri, eosdem legibus bonis instruere, iustitiam & iudicium ferre, & sua liberalitate quosuis ditare. At qui omnia ista Christus abundè praestat. Is enim est catholice doctor & insignis propheta, quem venturum Moyses praedixit, et quem pater nos caelitus iussit adire. Qui ut docendi officio fidelissimè functus est, quando in terris vixit: Ita hodie spiritus sanctus largitur inter homines, & alios quidem dat Apostolos, alios vero prophetas, alios autem Evangelistas, alios pastores & doctores ad instaurationem sanctorum, &c. Idem vnicò corporis & sanguinis sui sacrificio omnium nostrum peccata expiauit, & suo merito atque spiritu omnes in creatura sanctificat, & nunc ad patris dextram confidens semper pro nobis intercedit. Praeterea benedictionis vnicus auctor est, in quo omnes gentes benedicti oportere promissiones olim patribus datae docent. Adhaec instar inuictissimi regis in mundum venit, & domum fortis illius, diaboli nimirum, ingressus, illum deuicit, & ipsius vasa (homines videlicet, in quibus ille ad ipsorum interitum dominatur) diripuit, & in libertatem asseruit, usque ruetur, nec suas oves sibi eripi patitur. Idem verba sua aeterna habet, & suos legibus verè saluiferis instruit. Facit item iustitiam & iudicium, quando et suos cultores dignis premijs remunerat, & impios meritis poenis vincit. Quin ipsi omne iudicium dedit pater, & olim in nubibus caeli adueniens indicabit viuos & mortuos. Interim in se credentes omni benedictione spiritali ditat in caelestibus, nec illis quicquam deseri patitur. Haec omnia pariter comprehendit Petrus, quando ait: Tu es ille Christus.

Christi nomen quid significet. Exod. 29. 30. Leuit. 8. 1. Sam. 10. 16. Psal. 45. Sacerdotum & regum officia. Malach. 2.

Christus sacerdos. Deut. 8. Matth. 17. Ephes. 4.

Hebr. 7. 9. Rom. 8. 1. Ioan. 2. Christus Rex Luc. 11.

Ioan. 6. & 10. Ioan. 5. Matth. 23. Ephes. 1.

Christus uerus Deus & homo.

Rom. 8. Ioan. 1. Ioan. 5.

Galat. 4.

Fides Apostolica qua sit. Hac itaq; est fides Apostolica & vera simplex & fidei saluifera confessio, quam non e suo capite, sed ex spiritus sancti suggestione Petrus hausit. Apud Mattheum enim illi Christus respondit: Beatus es Simon Bar Iona, caro & sanguis non reuelauit tibi haec, sed pater meus caelestis. Simoni huius est, Iesum Dei uidentis & Mariae uirginis filium, esse Christum, id est, sacerdotem & regem nostrum, qui solus uerba uita aeterna habet, solus peccata nostra suo sanguine expiauit, solus

se credentes sanctificet, & ipsos quoque unctos Domini, id est reges & sacerdotes efficiat, solus pro nobis
in celis intercedat, solus etiam nos asserat, saluet, tueatur, & celestis regni communione donet. Con-
sentimus in hac fide omnes Apostolos, inter quos Paulus Christum hac ratione fundamentum propheta-
rum & Apostolorum nominat. Hanc ergo ita nos amplecti convenit, ut etiam ipsi omnem nostram
redemptionis gloriam tribuamus, in vno illo queramus, que ad nostram salutem faciunt, ad vnum hunc
confugiamus in tentationibus & in eodem adversus mundi conatus spem inconcussam seruemus: qui
quos sua morte asseruit, nunquam deseret, sed huius seculi tribulationes eterno regni celestis gaudio
compensabit. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in eternum. Amen.

Et interminatus est eis, ne cui de se dicerent. Et cepit eos docere,
quod oporteret Filiū hominis multa pati, & reprobari à Senioribus &
principibus sacerdotū ac scribis, & occidi, & tertio post die resurgere.
Et aperit eum sermonem loquebatur. Tūc apprehendit illum Petrus,
cepitque eum increpare. Ille uero cōuersus, & aspiciens discipulos suos,
obiurgauit Petrum, dicens: Abscede à me satana: Nam non lapis quæ
Dei sunt, sed quæ sunt hominum.

Uoluit patres sibi delegit Deus, per quos veram sue voluntatis cognitionem orbi terrarum
patefaceret: Ita Christus Iesus Apostolos sibi familiares habuit, ut illorum ministerio saluta-
ris regni sui nostram redemptionis notitia in mundo diuulgaretur. Quæcumque ergo cum illis egit, ita
nobis accipi debent, ut ad nos quoque illa pertinere arbitremur. Id uero imprimis obseruandum est
in presenti tractatione, qua discipulos in vera fide aduersus falsa hominum iudicia confirmat, &
ipsam diserte omnia tradit, que ad nostram salutem faciunt. Et prima quidem parte fidei Aposto-
lica confessionem nuper vidimus, qua docet, quid nos de Christo credere & sentire conueniat: Nimi-
rum quod ipse promissus ille humani generis saluator sit, sacerdos æternus & Rex ecclesie sue su-
premus, in quo uniuersi salutis thesauri nobis à Deo propofiti sunt. Huic secunda tractationis pars
iungitur, qua ipse Christus modum & rationem exponit, quam ipsum in redimendo genere huma-
no sequi & tenere oporteat. Qui locus cum præcipua nostræ redemptionis capita comprehendat, at-
tentius paulo considerandus erit.

Argumentum
& usus presen-
tis loci.

Primo Christus magna cum seueritate, imò increpatione (ut Lucas scribit) discipulis prohibet,
ne quod de ipso confesserant, alicui prædicent. Cur uero hoc illum prohibuisse dicemus, cum & uera
esset illa confessio, & alicui iudeat, ut ipsum coram hominibus confiteamur? At temporis simul &
Apostolorum ratio habenda fuit. Nec enim publice vulgandus erat Christus, donec ea omnia per-
egisset, que illi nostræ salutis ergo peragenda erant. Et licet discipuli Iesum hunc, promissum Chri-
stum & saluatorem esse uerè scirent & crederent, nostræ tamen redemptionis rationem & regni atque
sacerdotii ipsius mysteria adhuc ignorabant, ut qui communi Iudeorum more regnum terrenum in
illo somniarent. Quare cum Christi cognitionem perfectam nondum haberent, & multò minus illam
alio tradere possent, rectè illos silere iubet Dominus, ne quid temere effutiendo in populo, ad res no-
uas proclui, turbatum aures sint. Hinc uero nobis etiam doctrina petenda est, ut nec rudes
ad docendum prorumpamus, nec absque iudicio quicquam proferamus, sed certam habeamus tempo-
ris & personarum rationem, ut omnia ad adificationem faciant.

Christus prohi-
bet ne discipuli
ipsum uulgo præ-
dicent.

Math. 10.
Math. 13.
Luc. 22. 24.
Actorum 1.

Deinde discipulos aperit docet Christus, quid se facere & pati oporteat, ut is reuera sit, quem Pe-
trus esse dixerat. Aperit autem & absque ulla dissimulatione omnia illis edicit, nimirum ne quid
nostræ ratione
pasta offenderentur, si ea uiderent fieri, que ipsorum spei carnali minus respondebant. Paucis uero
mysteria nostræ redemptionis & salutis mysteria comprehendit, que in duobus potissimum capitibus
conficitur. Primum est ipsius passio sine morte, in quam omnia concurrunt, que ad doloris acerbicatem
& ignominiam faciunt. Nam à discipulo Iuda traditum esse scimus, & à sacerdotibus ac Seniori-
bus damnatum, qui summam doctrinæ & sanctimoniam existimationem sustinebant. Ad hæc à sacer-

Christus salutis
nostræ ratione
exponit.

Passio Christi.

Luce 24.

Isais 53.

Resurrectio Christi.

Rom. 5.

1. Cor. 15.

Rom. 4.

Rom. 8.

Rom. 10.

Christus repro-
batus à Senio-
ribus. & c.
Psal. 118.

Petrus Christi
à cruce reuocat

Matth. 16.

Caro cruce of-
fenditur.

1. Ioan. 15. 16.

Matth. 10.

dotum seruis & militibus scurriliter illusus & conspuus, flagellis item casus & tandem maliciose
 er latrones in crucem suspensus est. At hac omnia sic fieri oportere ait, cum hac futura olim scrip-
 ta prædixissent. Faciunt autem hæc ad sacerdotium Christi, qui mortuus est pro nobis, ut
 sicq; sui corporis et sanguinis sacrificio peccatorum expiationem nobis meruit: quod illum facere vo-
 luit, eo quod (vt Isaias docet) in illum Deus peccata nostrum omnium conuenire fecerat, vt ipse
 merito ab illorum reatu et pœna liberaremur. Vbi obiter de peccatorum atrocitate admonemur, quam
 horribilem esse oportet, cum non aliter expiari poterint: quod ijs diligentius obseruandum erat, qui
 peccatorum blanditijs decepti, de illis admodum leuiter iudicare solent. At quia peccatorum expia-
 tio ad salutem minime sufficiens erat, nisi mortis vires & imperium quoq; frangeretur, quæ per pec-
 catum ingressa, vniuerso hominum generi dominabatur: secundo loco de resurrectione sua disquisit
 Christi admonet, quam tertio post die securam dicit. In ea igitur salus nostra completentur
 & Christi regis officium maximè consistit, cum per hanc & mortem deuicerit, & hæc deuicta potiti-
 noxam omnem sustulerit, & nobis nostræ etiam resurrectionis & vitæ æternæ spem argumento om-
 nium certissimo & infallibili cõfirmari: maximè cum illam mox gloriosa ipsius in celo: Atq; ipse
 secuta, quæ triumpho inflat salutarem illam & operatâ ipsius de peccato, morte & diabolo victoriam
 conclusit. Et in his quidem vniuersa nostra salutis ratio consistit, quæ vt à Christo coniungatur, ita
 Apostoli eadem coniunctim proponere solent, si quando salutis mysteria tradere inuestigamus. Pæ-
 nus cerè Deum ad Abrahami exemplum omnes pro iustis habiturum scribit, qui in Christum cre-
 derint, qui traditus sit propter peccata nostra, excitatus autem à mortuis propter iustitiam
 nostri. Item: Christus est (inquit) qui mortuus est, imò qui & suscitatus est, qui etiam est ad dex-
 tram Dei, qui & intercedit pro nobis. Et rursum: Si confessus fueris ore tuo Dominum Iesum, &
 dideris in corde tuo, quod Deus illum excitauit à mortuis, saluus eris, & c. In his ergo nos manere
 uenit, nec quicquid eorum admittere, quæ mortis & resurrectionis Christi meritum vel ad re-
 ferant, vel aliqua ex parte imminuant. Interim nostri quoq; officij memores, ipsi quædam peccata
 moriamur, & resurgentes spiritu in Christo vitam nouam sanctamq; viuamus. Rom. 6.

Obseruabis præterea, quod diserte Seniores & principes sacerdotum nominat Christus, à quibus
 ista passurus sit. Prædixerat hoc olim Dauid, quando lapidem ab edificantibus reprobatum in ce-
 pit anguli exaltandum esse ait. Et crebrò hoc inculcatur, vt inde colligamus, quæ semper Christi
 membrorum ipsius in hoc mundo fors futura sit: vt nimirum hostes habeant eos, qui in ecclesijs
 primatum vendicant, & vulgò eruditionis & sanctitatis titulus superbiunt. Senferunt hoc Apo-
 stoli & horum successores, & idem nostro seculo frequenter experimur. At non offendi diuinitus,
 cum eandem sortem Christus ipse subire voluerit. Obseruemus potius admirabile Dei consilium,
 qui inter ecclesiæ sue architectos ijs etiam locum dat, qui destructores potius dici mererentur: quon-
 iam perfidia & malicia ipse tamen bene vitur, & ira re ipsa docet, ecclesiæ sue adificationem in ip-
 sius gratia & spiritu pendere, cuius effectum nulli mortalium inquam impedire poterunt.

Cæterum ad presentis loci tractationem redeamus, vbi indicat Marcus, vt Christi verba Apo-
 stoli acceperint, quod in Petro maximè elucet. Assumit is Christum, quasi de re serua cum illo adie-
 ritus. Deinde quasi in illum aliquod ius habeat, obiurgat & ait: Proprius tibi est, nequam enim
 tibi hoc. Et hoc quidem ardentissimo Christi amore superatus facit, sed concurret carnis affectus,
 qui illum Christi verbis diligentius intendere vetat. Quia enim hanc audire, rem omnibus modis in-
 dignam, adeoq; impossibilem esse putat, illum hæc pati, quem promissum Messiam & Dei filium
 esse credebat. Ad hæc pugnabant ista cum spe regni terreni, quam de illo conceperat. Elucet ergo hæc
 carnis ingenium, quæ cum celestia ex se se meriatur, cruce plurimè offenditur, & Christum quatenus
 saluatorem agnoscit, sed eundem crucifixum horrere solet. Experimur hoc in nobis ipsi frequenter,
 qui cum Euangelio gloriemur, & ex illo nobis salutem pollicemur, attamen quoad crucem, quam
 Euangelij sui Christus indiuulsam comitem esse docet, nimirum nobis ipsi propriij sumus, quæ in-
 dignum sit eos affligi in hoc mundo qui per Christum Deo reconciliati, & illius hæretes & filij facti
 sunt. Quod si verò illam inuitis imponat Deus, de illius iustitia impatenter admodum querimus.
 Arguuntur præterea Petri exemplo Turcæ & Indæ, qui etiamnum hodie Christi cruce offenduntur.

et hanc cum Saluatoris dignitate nullo modo conuenire putant : nimiram scripturarum ignorantia decepti, que passim docent illum per crucem in gloriam transiturum esse, &c.

Quid autem Christus quando se à Petro admoneri, imò obiurgari audis? Conuersus discipulos inquit, quos omnes haud dubiè eodem errore teneri nouerat, & mox increpat Petrum, dicens: Abscede à me satana, Nam non sapii que Dei sunt, sed que sunt hominum. Atqui non immeritò miraberis, satanam nunc dici, quem paulò ante beatum dixerat, & nunc non ea que Dei sunt sapere eum, cui Deus pater ea reuelarat, que de Christo teneri & credi debent. Sed ea est humana nature concupiscentia, ut in electis quoque uicia & infirmitates locum habeant, & licet generalem salutis cognitionem sint affecti, in multis tamen particularibus interdum hallucinentur. Quid ergo mirum, si in uite conuersatione iidem aliquando grauissimè labantur? In quorum consideratione nos assiduus esse debet, ne securi simus cum nobis ipsis stare uideamur. Simul uerò exemplis hinc arguuntur, qui ecclesiam in hoc seculo sine ruga & macula somniant, nec aliquem in Christianorum numero censendum esse arbitrantur, in quo neuis aliquis appareat. Quorum morositatem si Apostoli imitari uoluissent, nunquam Christi sanctificatos & Dei electos dixissent in epistolarum inscriptionibus, quorum erroris graves & horrenda peccata postea accusant & grauissimè corripiunt. Sed quia nouerant in uno eodemque homine spiritus sancti dona eximia & simul satanae suggestiones concurrere posse, (cuius rei euidens exemplum in Petro habebant) non usque adeò offendi potuerunt, si in toto aliquo ceteri fidelium plures uiderent, qui uitijs & neuis non uulgaribus laborabant: ideoque de illis potius corrigendis quam de damnandis totis ecclesijs cogitabant. Magna igitur est & execrabilis fanaticorum quorundam temeritas, qui quasi nuper caelo delapsi sint, quosuis excommunicant, nec quinquam ferunt, qui non ipsorum placitis per omnia subscripserit.

Christus Petrus obiurgat, & satanam dicit.

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

Ceterum causam expendamus oportet, ob quam Christus Petrum satanam dixit. Exprimite hanc, cum apud Mattheum addit: Scandalo es mihi. Satan enim Hebræis aduersarium sonat. Quia ergo Petrus Christo aduersabatur, & impedimento esse uolebat in ijs, que illi ex patris eterni consilio peragenda erant, rectè & meritò satan dicitur. Eodem igitur loco nobis quoque habendi sunt, qui nos à Dei uocatione abstrahunt, ut qui à fide uera & eius confessione auocant, qui superstitiosos cultus suadent, qui ad scorandi libidinem, ebrias comestationes, militiam mercenariam & alia flagitia sollicitant, aut quocumque modo auhoros sunt, ut Deo imobedientes simus. Sunt hi nobis satanae, & procul à nobis ablegari debent, donec ad mentem redeant. Ipsi uerò cum indignè ferant, si quis eos impoitores, idololatrias, seductores, ebriosos, inuentus corruptores & pestes dicat, cogitent hæc nimis lenia esse, cum ad Christi exemplum illos possimus Satanas dicere, eo quòd quam plurimis obstaculo sint, quo minus in ueritatis uia progrediantur. Quòd si ipsi ad mentem meliorem redire nolunt, nos tamen salutem, quam Christus nobis acquisiuit constanter tueamur. Ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

Chr Petrus satanas dicitur.

H O M I L I A L X I X .

Et cum aduocasset turbam cum discipulis suis, dixit eis: Quicumque uult post me uenire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

Postquam Iesus Christus in presenti tractatione primò quidem à discipulis ueram fidei confessionem elicit, deinde uniuersum nostram redemptionis negotium in sua mortis & resurrectionis merito consistere ostendit: subiicit modo tertiam huius loci partem, qua docet, quid eos facere conueniat, qui saluis in ipso consortes fieri cupiunt. Est ergo locus hic multa consideratione dignus, cum ea tradat, sine quibus nec uita nostra & fides rectè insitui, nec etiam salus nostra consistere potest. Eo autem in illo considerando ordine utemur, ut primò uideamus ad quos pertineant que hic dicuntur: deinde qua conditione ista Christus proponat: postremò quid ille à nobis exigat.

Argumentum & usus presentis loci.

Quoad primum, hæcenus quidem priuatim cum discipulis egit Christus, & seueriter prohibuit, ne in uulgus efferrent, quod de ipso uerè confessi erant: at nunc omnem populi turbam ad se uocat,

Regula Christi uniuersalis est.

& omnibus in genere loquitur. Vniuersalem ergo doctrinam suae regulam proponit, quae ad omnes homines ex quo pertinet, cuiuscumque loci sint aut ordinis. At cum ad vitam & eandem omnino astringat, qui saluari cupiunt, tolluntur vniuersae aliarum sectarum regulae, quae extra hanc vitam salutem monstrant, & ecclesiae unitatem turpissime scindunt. Nec enim illis locus postulat datur, nisi per eas aliquid plenius & perfectius eradi dicamus, quod Christus vel iusticia, vel incantatione, vel etiam malevolentia quadam omiserit. At ista vel cogitare nefas est, nedum publice affirmari. Plene enim & perfecte omnia salutis nostrae & fidei mysteria Christus tradidit, nec quae extra scripturas praeceptis insistant, nullis alijs opus habeant. Sacramenta dedit pauca, sed quae pijs sufficientia, & quorum administrationem simplicissimis quidem, sed plenis mysteriorum ceremonijs consistere videtur. Quod si qui plura adijciunt, scimus in externis non consistere regnum Dei, et inuicem, imò necesse est cultus omnes, qui humanis traditionibus nituntur.

Ioan. 15.

Rom. 14.

Regula Christi necessario obseruanda.

Porro quoad secundum huius loci caput, eam suae regulae conditionem statuit Christus, ut non nobis necessario obseruanda esse ostendat, cum dicit: Quicumque vult post me venire, id est sequi me, seipsum abneget, & in me saluus fieri, & abneget semetipsum, &c. Non ergo liberum nobis facit, ut pro nostro arbitrio hac vel praestemus vel omittamus, sed obseruationem huius regulae ipsius suis ita iniungit, ut nemo sine illa discipulus ipsius esse possit, nec saluus per ipsum factus sit. Et sane nunquam ista praecipisset, quae carni dura & gratissima sunt, nisi obseruatio primis necessaria essent, cum alibi in eum suum suauis & commodum esse testetur. Ita vero eos ad id reijcit, qui nudam & inanem Christiani nominis professionem sufficere putant, & interim iungunt quod ore profitentur: quorum hodie infinitus est numerus, &c. Vide Tit. 1. lac. 1. Ioan. 15. &c.

Matth. 11.

Regula Christi tribus capitibus committitur.

His praemissis ad ipsam Christi regulam accedamus, in qua diuina ipsius sapientia summa & plenitudo mirifice elucet, quando nostrae caritati perspicua praeceptorum suorum breuitate & certitate, ut tribus capitibus completatur omnia hominis pijs & beati officia, quae huius seculi sapientia imperitissimis voluminibus nunquam satis explicare poterunt.

I. Abneget seipsum.

Et primo quidem à nobis ipsis exorsus, ijs occurrit, qui in hac causa proprijs viribus alijsque auxilijs. Tabet enim ut homo seipsum abneget, si ipse discipulus esse cupiat. At cur seipsum abneget, si ex seipso salutem posse consequi? Sed ad ingentiam nobis corruptionem respicit, quae huius mundi est, nec intelligamus nec eadem assequi studeamus, ut pote terrenis modis & huiusmodi, quae carnis cupiditatibus inseruiunt. Vult igitur ut & affectibus & placitis nostris renunciamus, nos autem per fidei obedientiam Deo & verbo ipsius regendos prebeamus: id quod alibi per regenerationis mysterium & carnis suae membrorum terrestrium mortificationem docemur. Abnegationis huius exemplum in veris Dei cultoribus cum primis luculenta habemus: ut in Abrahamo, qui Deo tabernaculum tantum solum relinquit, peregrè proficiscitur, promissam sobolem constanter sperat, & eandem pro immolare paratus est. Quod sane nunquam facturus fuisset, nisi carnis rationi & affectibus omnino renunciaasset, adeo ut illorum suggestiones minime admitteret. Eiusdem exempli etiam Iobis factum censei debet, qui & fortunarum suarum omnium & liberorum iacturam cum gratiarum actione excipit, id quod à carnis ratione alienissimum esse, nemo ignorat. Quid verò de Davide dicemus, qui à filio Absolomeo pulsus, sacerdotibus cum arca sedens ipsum sectantibus dicit: Reducite arcam Domini in urbem. Si inuenero gratiam coram Domino, restituet me, & ostendet mihi se & habitaculum suum. Quod si dixerit, Non places mihi: prestò sum, faciat mihi quod sibi bonum visum fuerit. Quis hic hominis, qui seipsum abnegat, iudicia non agnoscat, cum ad omnem euentum sese Deo paratum & obedientem statuat? Et huius quidem generis multa exempla in scripturis habentur, quae breuitatis causa omitimus, cum ex his quibus facile colligat, quomodo affectus sint, qui seipsum abnegarunt. In quorum consideratione ideo etiam diligentius nobis versandum est, ut de illorum hypocrisis iudicare discamus, qui de sui ipsius abnegatione multum gloriantur, quando vel terrenarum vel monasticarum vitae genus elegerunt: quasi verò illa in externis hinc consistat, quibus qui occupantur, sepe incere carnis & affectibus carnis quam maxime additi sunt. Nec ea nos abneget aut relinquere iubet Christus, quorum usus nobis à Deo concessus est, sed hoc potius vult, ut nos ipsos relinquamus, quoad carnis nostrae affectus & studia diuinae vocationi reluctauerunt.

1. Cor. 2.

Ioan. 3.

Colos. 3.

Genes. 12. 22.

Rom. 4.

Iob. 1. 2.

2. Sam. 15.

At quia hoc carni perquam durum & graue est, nouisse proderit, quibus aduinculis eò usque homo proficere queat, ut semetipsum abnegare uelit. Vbi ante omnia tenendum est, vires nostras omnino nullas esse, sed diuinitus nos regenerari oportere, ut tales efficiamur, qua de re ipse Dominus Nicodemo prolixè & grauius disserit. Ioan. 3. Attamen non otiosos nos esse uult Deus, sed exercitia quedam proponit, quibus plurimum iuuari possumus. Inter que primus locus precibus debetur, in quibus pius semper assiduus fuisse constat. Hic enim voces sunt: Cor mundum crea mihi Deus, etc. Vtas tuas mihi comonstra, & assuescero me semitis tuis. Item: T: abe me post te, Domine, adauge nobis fidem. Precibus uero assiduam & diligentem nostram professionis siue uocationis meditationem coniungere decet, ut quid in genere à nobis omnibus Deus exigat, & quid nos ex singulari officio quod nobis iniunctum est, facere conueniat, serio cogitemus. Ita enim fiet, ut minus loci demus ipsi effectibus qui nos à uocatione nostra transuersos adripunt. Et sane hec præcipua nobis maximo rati peccatorum causa est, quòd nostram conditionem raro aut uix obiter recordamur, nec cogitamus nos olim Deo rationem reddi uros esse, qui illorum quoque sanguinem à nostra manu requisituros sit, qui nostra negligentia pereunt. Cuius consideratio olim baudi debet Dauidem impulit, ut se à peste occidit, quibus autem suæ fidei commissis parci postularer. Quem affectum Mosi etiam & Paulo scripturæ tribuit. Accedat huic meditationi rerum huius seculi consideratio, & vehementer nos adiuuauerint. Quid enim in his omnibus certi & solidi inuenias, aut quod omni ex parte beatus sit? Quæ ergo stultitia, his ita intentum esse, ut propter caduca hæc carnis affectus abnegare uoluit? At cum primis hic proderit diligens à pueris institutio, que iuueniles affectus cohercet, ut tenebris stantiaque affluant, quorum usus nobis perpetuo necessarius est. Nec enim durum uidebitur ei aliquid præter carnis sententiam pati aut facere, qui iam dudum carnem frenare & cohercere didicit. Unde Ieremias olim dicebat: Bonum est uiro, si tulerit iugum ab adolescentia sua. Et hic quidem parentes maxime sui officij meminisse debent, quorum negligentia hodie debemus quotidie in peius rautem mundi licentiam.

Secundam regulæ seu uitæ Christiane caput: Tollat crucem suam, Cui apud Lucam additur: Quotidie. Crucis nomine scriptura omne genus tribulationum intelligit, nimirum ad Christum referentis, qui in ara crucis pro nobis mori uoluit. Nec temere in præsentem eadem appellatione Christus uocatur. Ita enim docere uult, non leuiusculas modo afflictiones patienter ferendas esse, uerum etiam grauissimas quasque, quales eas fuisse scimus quas ipse sustinuit. Adhuc consolationis plenitudo est, quòd afflictiones nostras sua crucis titulo dignatur, unde certo patet, nos gloria quoque & beatitudinis cum illis conforces fore. At hæc tria nobis consideranda ueniunt.

Primum, quam crucem homo Christianus subire debeat. Suam nimirum, id est eam, qua illi à Deo tenet propria imposta fuerit, qui pro sua bonitate et sapientia ea singulis imponit, que ipsis uilitate & necessaria esse uideri. Nihil ergo hic de cruce uel lignea uel lauea aut retili Christus loquitur quam multi in retilibus portare solent, ut Christi discipulos sese profiteantur: sed de molestijs & afflictionibus à Deo impostis sermo est. Peccant igitur hic primo impatientes, qui Deo præscribere solent, & aliorum cruces leuiiores putant, et proinde permutationem fieri cupiunt. Deinde superstitiosi, qui retili statione sua, sibi ipsi afflictionum autores sunt, quas Deus non immisit: quod Monachos & Anabaptistas facere uidemus, qui ut cruce gloriosi possint, quam perpetuam Christianorum refertam esse clamant, retilibus parentibus, coniugibus & liberis, spontaneum exilium sibi ipsi indicunt, magistratus pios etiam aduersum se prouocant, per quos illis domi manere & cultui diuino uacare liceret, nisi ipsi cum ratione insanire mallent. Ridiculi plane et iniqui homines, cum non uideant, ipsi in sua quoque uocatione mauentibus crucem non desuram esse, nec Christi crucem cenferi posse, quam ipsi nobis præpostero zelo imponimus.

Deinde ut nos in cruce ferenda geramus, uidentiu erit. Facit huc tollendi uerbum, quo animi alacritas notatur, quæ pñ in eo declarant, quòd non modo imposta à Deo onera patienter ferunt, sed ipsi illa uolentes in se recipiunt, adeoque gaudent, si Deo hac in re officium præstare possint. Ita Apostolos gaudio esse legimus, quòd digni haberi fuissent, qui pro Christi nomine caderentur. Et frequenter in credentibus hoc Paulus commendat, quòd opus suarum direptione & alias afflictiones cum gaudio sustinerint. Procul ergo à meta absumt adhuc, qui crucem uel cū Christi abnegatione subterfugunt, uel

Quibus medijs homo ad suip-
sua abnegatio-
nem proficiat?

1. Psalm. 25. 51.
2. Cant. 1.
3. Luc. 17.

1. Sam. 24.
2. Exod. 32.

3. Rom. 9.

4. Thren. 3.

2. Tollat crucem suam.

Christiani suam crucem tollant.

Ut crux ferri
debeat.
Actor. 5.
Colof. 1.
1. Theff. 1.
Hebr. 10. etc.

propter illam cum Deo expostulare non verentur. At simul etiam consideranda est patientia Iudaeae, cuius Lucas meminit, quae perseverantiam nobis commendat, quia nisi in finem usque duraverit, non proderit bene capisse: cum sua sit vincens, diei afflictio, nec unquam defuturi sint, qui nos in simonem aliquam miserunt, quasi suo officio iam defuncti sint, ipsi sibi serias indicunt, et alios submittunt, qui onus illud subeant. Longè aliter Paulus, qui cum labores, pericula, carceres, flagra, lapidationes, naufragia & nihil non afflictionum recensere possit, tamè non ad vincula modo, verum etiam mortem se paratum esse dicebat. Quem nisi imitemur, carnis impatientia mox superabimur, dum nobis ipsis merito & iure indulgere putamus.

At hic iam tertio loco querendum erit, quibus rationibus nos confirmari oporteat, ut hoc praestemus, quod carni durum & intolerabile videtur. Vbi non minus, quam in nostris animis, ad Dei auxilium confugiendum erit assiduis precibus, quarum exemplum Christus iam nos docuit praebuit. Sunt tamen quaedam, quorum consideratio ad confirmandos animos nostros plurimum momenti habet. Primum est aeterna Dei providentia, qui ut pilos capitis nostri numeratos habet, ita omnia nostra videt, novit atque gubernat, adeo ut absque illius nutu & arbitrio nihil nobis mali acciderere possit. At cum idem iustus & benignus pater sit, nihil praeter meritum nobis imminit, sed ad eum finem omnia refert, ut nostrae salutis serviant, nec suos ultra quam ferre possunt, tententur. Huius consideratio fecit, ut Iobis opum suarum direptionem patientissime ferret, et quidem in Sabaeos aut Chaldaeos respiciebat, sed in Deum, qui illis ceu instrumentis uti voluerat. Similis David Semei conivria patienter sustinuit, quod ita à Deo decretum esse cogitaret, ut publicè periret, qui tam exiguae divini nominis & gloriae rationem habuisset, quando ut libidinis suadentis velaret, fortissimum virum Vriam, hostium prophanorum gladiis obiecerat. Quin ipsam Christum huc respexisse constat, quando scripturas et Dei patris consilium toties allegat, quando de sua morte & cruce ratiocinatur, & Pilato dicit: Non haberes contra me quicquam, nisi tibi datum esset, ut pernis. Minime ergo audiendi sunt, qui in divina providentia negotio nudam permissionem & contingentiam fingunt, qua in Dei decretis nulla esse potest, nisi illum à rerum gubernaculis deponere beat. Et qui hanc inconsideratè statuunt, eam nobis consolationem eripiunt, qua nulla in adversis tior & efficacior haberi potest. Deinde multiplicem crucis fructum considerare convenit. Hec enim & fidem nostram mirificè probat (ut Petrus ignis & auri parabola docet) & carnem nostram continet, qua aliqui impinguata adversus Deum calcitrant, & patientiae servit ne cum modo benedicere nescio condemnemur, ad haec mundi huius tedium conciliat, & celestis patrie desideria inspirat, ad quam vix unquam aspiramus, si omnia nobis pro votis succedant. His coniungamus resurrectionem, quae nobis in caelo amplissima parata est. Vult enim Deus, ut cum Christo regnemus, qui cum illo passi sunt, & cum illo in caelis vivamus, qui cum illo in tentationibus ipsius praesentemur, & multum proderit terrenorum cum caelestibus bonis comparatio, quae tanta sunt, ut propter terrenis minimè negligi debeant. Hec enim incerta, momentanea & noxia esse, res ipsa docet. In caelis autem thesauri sunt, quos nec fures eripere, nec timea aut erugo corrumpere possunt. Ibidem ea nobis premia preparata sunt, quae oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendunt. Haec alia eius generis si assidue meditemur plurimum ad ferendâ crucis roboris nobis accedere videbimus.

Sed transeamus ad tertium huius regulae caput, quo dicit Christus: Et sequatur me. Et Christum corporaliter sequi nobis non licet, quoad in hoc seculo versamur, sicuti Petro dicebat: Quando vado, non potes me nunc sequi. Spirituales ergo est sequela haec, & in duobus praecipuum consistit. Primum in fide, qua ut olim Abraham illum, priusquam in mundum veniret, apprehendit: ita nos olim praestitum & nunc corpore suo iam in caelis agentem assequimur. Quod tunc fit, quando illum unicum humani generis assertorem agnoscimus, & salutis nostrae spem in illo uno collocamus. Nunc qui id faciunt, illum apprehendere, illum manducare, & in illo manere dicuntur. Est hoc probe intendendum, ne dum priora nobis videmur praestare, nostris ipsorum meritum aliquid tribuamus, sed nos Christum sequamur, sed nos ipsos in Christi gloriam insolenter subuehamus, adeoque ex nobis ipsos quos Christos fingamus, quod nouissimis temporibus multos facturos esse, ipse praedixit. Huc ergo caput illud de iustificatione fidei articulus pertinet, de quo pluribus dicendi locus alibi dabitur.

Quibus rationibus ad crucem ferendam confirmemur.
 Rom. 8.
 1. Cor. 10.
 1. Sam. 16.
 Ioan. 16.
 1. Pet. 1.
 1. Cor. 11.
 2. Tim. 2.
 Luc. 22.
 Matth. 6.
 Iul. 64.
 3. Sequatur me.
 Ioan. 13.
 Ioan. 8.
 Ioan. 6.
 Matth. 14.

hinc sequere Christi pars in exempli ipsius imitatione & vicia conversatione consistit, & ex priori
 dependet. Qui enim Christum salutis suae autorem agnoscunt, ij & doctrinae illius obtemperant, & vi-
 tae ipsius exemplum subijssis imitandum proponunt. Semper enim in illorum auribus sonant voces
 istae: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Item: Exemplum prae bui vobis, ut sicut ego feci,
 & vos faciatis. Quod & illud Pauli referri debet: Imitatores mei este, sicuti ego Christi sum. Por-
 tans hac in immensum extendi, sed praecipua tantummodo capita inspersisse sufficiat, quorum nos imi-
 tatores esse convenit, si Christi discipuli haberi velimus. Elucet in eo obedientia numeris omnibus ab-
 solutissima qua patri obediens factus est usque ad mortem, & quidem mortem crucis. Idem innocen-
 tia in studium, ut non inuentus sit in ore ipsius dolus, & acerrimis hostibus dicere ausus: Quis ex vo-
 bis arguet me de peccato? Patientia tyrum in eodem habemus perfectissimum. Nam ut ovis ad ma-
 lationem ductus est, & ut agnus coram consore non aperuit os suum: & cum maledictis incelsere-
 rit, non recessit maledicta: cum malis affligeretur, non minabatur. Humilitatis vero adeo studiosus
 fuit, ut de torrente in via biberit, & servi formam assumpta in terris versari, denique discipulorum pes-
 tes abluere voluerit. De charitate vero illius quid dicere ardet, cuius simile exemplum nusquam
 reperiri, vel ex eo patet, quod pro inimicis suis mori dignatus est. Fidei autem constantissimam in
 Deum patrem, cum ubique aliis tum in passione ipsius, indicia luculentissima apparent. Ista omnia nos
 imitari convenit, nec offendi, nisi ad illius perfectionem nunquam eniti possimus. Quia enim totus no-
 ster est, ipse supplebit quod in nobis defuerit. Nec errabimus in tenebris, si illum sequamur, qui lux
 est & veritas. Idem cum pastor bonus sit, non exemplo tantum praevit, sed oves fessas fouere, languen-
 tes portare, errantes reducere, dispersas colligere, saucias obligare, denique omnibus infirmitatibus fi-
 deliter mederi consuevit. Adhaec ipse panis simul & fons vitae aeternae est: Nunquam ergo vel ci-
 bus vel potus animarum eos deficiet, qui ipsum sequuntur. Et cum velis nos secum esse, ubi ipse est,
 vices hanc dubie fugeret, quibus confirmari eo usque peruenire possimus. In horum igitur con-
 sideratione ita versetur, ut quod Christus iubet, praestemus sedulo. Renunciemus carni nostrae, nec il-
 lius blanditijs nos seduci patiamur. Subeamus atque crucem nobis a Deo impostam. Sequamur
 Christum fide constanti & illius exemplum imitemur, qui per huius vitae periculosas ambages tu-
 ne saluos, perducet, & tandem regni sui caelestis haeredes faciet. Ipsi debetur benedictio, honor, glo-
 ria & potestas in aeternum. Amen.

Matth. 23.
 Ioan. 13.
 1. Cor. 11.
 Philip. 2.
 1. Saie 53.
 Ioan. 8.
 1. Saie 53.
 1. Pet. 2.
 Psalm. 110.
 Philip. 2.
 Ioan. 13.
 Rom. 5.
 Ioan. 8. 14.
 Ioan. 10.
 Luc. 15.
 Ezech. 34.
 Ioan. 6. 7.
 Ioan. 12. 14. 17

Nam quisquis voluerit animam suam seruare, perdet eam: quisquis
 autem perdidit animam suam causa mea & Euangelij, iste seruabit
 eam. Quid enim iurabit hominem, si lucratus fuerit totum mundum,
 & animae suae iacturam fecerit? Aut quam dabit homo compensatio-
 nem animae suae? Quemcumque enim puduerit mei & sermonum meo-
 rum in natione hac adultera & peccatrice, illius pudebit & filium homi-
 nis, quando uenerit in gloria patris sui cum angelis sanctis. Et dice-
 bat illis: Amen dico uobis, quod sunt quidam ex ijs qui hic astant, qui
 nequaquam gustabunt mortem, donec uiderint regnum Dei uenisse
 cum potestate.

Domine noster Iesus Christus apud Mattheum ait: Non omnis qui dicit mihi, Domine Do-
 mine, introibit in regnum caelorum, sed qui fecerit voluntatem patris mei, qui in caelis est. Qui
 vobis partem quidem docet, nudam Christiani nominis professionem non sufficere ad salutem;
 partem vero officij admonet omnes eos, qui ipsius discipuli censerunt. Est hoc, ut patris volun-
 tati obtemperent, quam qui facit (ut Ioannes inquit) manet in aeternum. At quae na illa patris volun-
 tatis sit, nunquam docuit, ubi tribus capitibus omnia ea complexus est, quae ad vitam recte & beate insti-
 tuendam faciunt. Ceterum multa obstant, quod minus illa praesentur. Alios enim crux offendit,
 quae inuisibilis fidei Christianae comes est, qui ut vicia sua consulant, Christum abnegare solent. Alij

Argumentum
 & usus praesentis loci.
 Matth. 7.
 1. Ioan. 1.

opibus suis metunt, nec de illis periclitari volunt. Sunt item, quos mundi amicitia & ambitus sollicitat, ut Christi fidem vel aperte negent, vel astute dissimulent, ne infames fiant. Multis item sollicitudine videtur propter Christi confessionem periclitari, cum incerta & dubia sint, quatenus de futuro seculo & regno ipsius caelesti in scripturis eraduntur. Adversus omnia haec Christus in praesentibus nos abunde instruit, & fidem veram eiusque professionem omnibus ijs praefere docet, quae in hoc mundo eximia & chara habentur. Quare multa consideratione dignus est locus hic, ut ex eo de omnibus illis iudicare discamus, quae fidem nostram oppugnant, & in illa adversus omnis generis tentationes confirmemur.

Primò de illis agit, qui de vita periclitari nolunt, cuius periculi crebro subeunt, qui Christus deiles esse volunt. Notum est enim illud Domini: Veniet tempus, ut quisquis interficiat vitam, deatur Deo cultum praestare. Docet autem, plurimum falli suis rationibus qui de vita se cogitant, fidem negant, & mundo placere student. Bimembri autem sententia vivunt, & paratissimi sunt, ne si ad nostrae rationis calculum examinetur. Prima eius pars est: Quisquis voluerit animam suam servare, perdet eam. De ijs vero loquitur, qui carnis prudentiam secuti, ipsum abnegant, & vocacionem suam deserunt, ne quod vitae periculum subire cogantur. Hos vitam suam & seipsos, quae ad corpus & animam, perdere dicit. Primò enim etsi praesens periculum subterfugunt, adhaec tamen communis moriendi lege tenentur, nec tertium aliquod vitae tempus sibi ipsi polliceri possunt. Deinde saltem animos illorum conscientiae terror, quo horribiliter flagellantur, nec pacè invenire possunt, cum Christum reiecerint, in quo solo pater nobis placatus est, & quem pacem nostram esse Paulus testatur. Quò fit, ut quod vivunt mors potius dici mereatur, cuius terrores quotidie sentiunt. Si enim vitam mortuus est, qui huius vitae delictis & voluptatibus totus immergitur (ut de vidua laetitia Paulus loquitur) quantum magis mortuus dicitur, qui mortis terrores nunquam non sentit, qui vitam quam excuti possunt, vel si qui eos excutere volunt, hi omni simul excusso pietatis sensu, in concupiscentiis ruunt, & dum pro carnis libidine vitam institunt, seipsos in singula momenta aeternae mortis magis magisque mancipant. Praeterea, quando hinc migrant, nec prius ad mentem redeunt, quam illi quod diviti epuloni accidit. Anima enim ipsorum ad inferos delata aeternis cruciatibus adducunt, postea vero aut nullam aut infamem sui nominis memoriam relinquunt. Postremo non casu posse possunt in resurrectione iustorum, sed tunc quoad corpus quoque nunquam finiendis inferni tormentis adiudicabuntur. Quis ergo non verissimum esse dicat, quod Christus tales animam suam sequebatur, ut eos perdere testatur?

Alterà huius sententiae pars est: Quisquis autem perdidit animam suam causa mea & Evangelij, iste servabit eam. Animam perdere dicuntur, qui vitam periculum subeunt, & mortem peccati oppetunt, quam quòd Christum negare & illius regulam deserere volunt. Hi animas suas servat dicuntur. Primò enim illas in Dei manus deponunt, qui illas benigne suscipit, ac fidelissimè custodit. Deinde inter medias afflictiones & omnis generis pericula salutaris vitae aeternae consolatione fruetur, & pace in Christo fruuntur, quae omnem mundi intellectum superat. Quò fit, ut in tribulationibus gloriantur & gaudeant, & earundem disciplina adversus carnis cupiditates recte vivunt, & omnino mortui Christo vivunt. Cum vero hinc migrant, iuxta Christi promissionem à morte in vitam transeunt, & memoriam eorum Deus tuetur & asserit, ut illorum fidem postea mundus praedicet, qui dum vivebant, haereticos & sediciosos esse arbitrabatur, sicuti in prophetarum et Apostolorum testimonio est videre. Sed nec corpora ipsorum Deus negligit, quae in spe requiescunt, & diem redemptionis expectant, in cuius adventu resuscitata immortalitatem induent, & aeternis regni caelorum gaudeant. Sunt haec totius scripturae testimonia, adhaec ipsius Christi exemplo ita confirmata, ut de praesentis promissionis veritate nemo dubitare possit, nisi quis universa salutis fundamenta convellere, & scripturas omnes in dubium vocare velit.

Ceterum quod de anima siue vita in praesenti dicitur, ad omnia similiter referri debet, quae nobis chara sunt, quae cum primis servata volumus. Nec enim alia est certior & tutior res, quam quae conservandi ratio, quam si in Dei manus deponantur, quem fidelem remuneratorem esse scriptura testatur, & ipsi quotidie experimur. Sed & infra pollicetur Christus, eos qui propter ipsum & Evangelium ipsius bona haec terrena amiserint, eadem decuplo recepturos in hac vita, & simul in caelis

I. Adversus vitam periculum instruit. Ioan. 16.
Anima servando perditur.
Rom. 5.
Philip. 2.
Luc. 16.
Psal. 11.
Anima perditur servatur.
Phil. 4.
Rom. 5.
Ioan. 5.
Psal. 34.
Psal. 16.
Luc. 21.
1. Cor. 15.
Optima ratio servandi res quaslibet. Hebr. 11.
Marc. 10.

vituros esse in aeternum. Exemplum istarum promissionum quotannis terra nobis exhibet, qua sul-

Christus et Euangelij. Se ergo ipsum cum Euangelio coniungit, nec temere, quando duo haec abs se inuicem separari non possunt. Ve-

Ceterum redeamus ad praesentis loci tractationem, ubi secundo loco de illis agitur, qui de opibus suis periclitari nolunt, quarum cupiditas et studium in salutis negotio cumprimis noxia et perni-

Christus et Euangelium coniunguntur.

Ioan. 17.

i. Corinth. 1.

i. Tim. 2.

i. Ioan. 2.

Ephes. 2.

Actuum 4.

11. Aduersus operu studium instruit.

i. Corinth. 6.

Ephes. 5.

Colos. 3.

Luce 12.

i. Timoth. 6.

Psal. 49.

et l. Aduersus mundi studium instrui.

Tertio illis remedium adhibet, qui vt coram mundo magni habeantur, fidem veram vel agnoscunt, vel mirifice dissimulant, si quando in eos incidunt, quos Christi & Evangelij hostes vocat. Quemcumque puduerit mei (inquit) & sermonum meorum in natione hac adultera & peccatrice, illius pudebit & filium hominis. Primo autem sceleris huius atrocitatem arguit, dicens Quemcumque mei puduerit, &c. Quis enim non eum filium deceleat, quem patris sui pudat, qui virtus & probitas multis nota sit? Aut quis eum seruum ferat, quem ad nominis sui mentem erubescere audiat? At quanto immanius scelus est, si hominem peccatorem & mortis aeternae Christum Iesu pudeat, qui nostra causa serui formam assumpsit, & in cruce medius inter latrones suspensus peccata nostra expiauit, & nunc in caelis ad dextram Dei patris sedens cum illo regnabit. Est hoc ingens peruersitatis nostrae argumentum, & incredibile videri poterat, hominem eo impetrari deuenire posse, nisi tot exempla essent eorum, qui ad hunc modum peccant. Ita enim Petrus lapsus est, quod praepostero pudore deceptus, eius discipulus cenferi nollet, quem vinctam viderat. Et hodie plurimos licet videre, qui cum Evangelij studium plenis buccis profectantur, huius professionem sibi lucrosam esse vident, mox miris artibus quidam simulat, & dissimulant, quando cum professis Evangelij hostibus agendum est, aut si quod periculum peccati sui comminet. Huius leuitatis causa est, quod nec de mundo hoc, nec de ipso Christo recte iudicant, adeoque

Phil. 2. Psal. 110.

Math. 26.

Christi & mundi comparatio.

Ioan. 1.

Rom. 1. Galat. 6. Fidei confessio non est indifferens.

ferrent. Prudenter ergo in presenti seipsum cum mundo Christus confert, vt nos rectius iudicare doceat. Et mundum quidem adulterum & peccatorem vocat, ad ingentiam nimirum corruptionis respiciens, qua fit, vt qui ad Dei imaginem creati fuerunt, vt Dei filij essent, a sua dignitate recedant, & degeneres reddantur. Nec aliter fieri potest, quando Christum reiciunt, qui filius Dei generat, & in se credentibus potestatem dat, vt filij Dei fiant. Quis vero sana mentis calumnias tanti faciat, vt illorum causa Christum dissimulet sine neget, & propriam salutem negligat? Deinde se quidem filium hominis vocat, ac interim gloriosi sui aduentus ad iudicium meminit, qui nos omnes sibi oportet, & coram quo nemo consistet, nisi quem ipse pro suo agnouerit: nec quicquam proderit mundi huius auctoritas siue favor illis, qui tunc aeterno supplicio adiudicabuntur. At quomodo pro suis agnoscat illo die Christus eos, qui illum periclitantem deseruerunt, & quos ipse ad deum puduit, vt hostibus sese coniunxerint? Horum ergo nos semper meminisse vult, & sine qua hoc faciunt, eos Christi adeo non pudebit, vt potius cum Paulo dicant: Non me pudet Evangelij, cum potentia Dei est ad salutem omni credenti. Item: Absit vt gloriar preterquam in cruce Christi, quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Interim vides, quam errent, qui fidei confessionem inter adia phora numerant, & mundi iudicio sese accommodare student. Quia enim iustitiam vendicat Christus, nulla nostri pars illi negari debet, & vt illum corde per fidem approbamus, ita eundem ore profiteri & omnem vitia conuersationem ita instituire debemus, vt omnia nostra Christum loquantur & sapiant. Tales olim beati martyres fuere, qui nec aliorum voces ferre esse putarunt, qui praepostera misericordia mori, illos sacrificaturos aut per Caesarum fortunam aucturos esse pollicebantur. Et celebre est militum Iuliani exemplum, qui cum per imprudentiam vitia adoleuissent; eius admoniti, cum vitia periculo culpam suam publice accusabant, fidem veram professerantur, & se Christi cultores esse magna animorum constantia dicebant. Quos qui veniunt, eos Christus quoque olim pro suis agnosces, quando ad iudicium ipsius omnes gentes & tribus terrae consistentur.

III. Is occurrit, qui de futuro seculo dubitant.

Ceterum quia multis incerta videntur, quacumque de futuro seculo & Christi regno cogitantur, & fors astis plerique auditorum dubitabant, an regnum Christus vnquam habiturus esset, dicit: Amen dico vobis, quod sunt quidam ex ijs, qui hic astant, qui nequaquam gustabunt mortem, donec viderint regnum Dei venisse cum potestate. Quae verba bifariam exponi possunt. Primum de Evangelij praedicatione, quae ipsis adhuc viuentibus per totum orbem propaganda sit, adeo vt ea constet, se illum esse, cui patet regnum destinari. Deinde de sequenti historia, in qua tribus discipulis in sui transfiguratione caelestis regni sui gustum praebuit, sed illis ita consuetudinem dedit, sicut olim ad iudicium venturus est. Nobis vero omnium istorum hic vsus esse debet, vt bene faciat salutis per Christum partem memores, simul cogitemus illum aliquando omnis terrae iudicem fore, & primum

proinde nec mundum hunc nec opes, imò nec vitam nostram illi antepoamus: semper ~~vero~~ ad mortem preparamur, ut quandocumq; ille veniat, ipsius conspectum ferre possimus. Ipsa debetur benedictio, honor, gloria & potestas in æternum. Amen.

CAPUT IX.

ET post dies sex assumit Iesus Petrum & Iacobum & Ioannem, & subducit eos in montem excelsum priuatim solos: & transformatus fuit coram illis, & uestimenta eius facta sunt coruscantia, candida ualde ut nix, qualia non potest fullo super terram dealbare. Et uisus est eis Elias cum Mose, qui colloquebantur cum Iesu. Tunc respondens Petrus, dicit Iesu: Rabbi, bonum est nos hic esse, faciamus igitur tabernacula tria, tibi unum & Mose unum, & Eliæ unum. Non enim sciebat quid loqueretur: erant enim exterriti.

IN Dominis noster Iesus Christus uniuersalem recte & beatè uiuendi regulam præscripsit, qua ab vno quouis homine carnis & ingenite nature abnegationem, patientiam in cruce & cum fide coniunctam exempli sui imitationem requirit: mox grauissimas rationes subiicit, quibus præsentis vite cupiditatem, diuitiarum illecebras & huius mundi studium reprimere uoluit, quæ tria maxime obstant, quò minus ab illo præscriptam regulam sectemur. Fuit inter has præcipua, nouissimi aduentus sui ad iudicium denuntiatio, in quo se nequaquam pro suis habiturum minatur eos, quos coram mundo hoc adultero & omnibus modis corruptissimo, sui & Euangelij sui puererit. Quia uerò impij, quacumque de futuro seculo dicuntur, negare solent, & ipse non ignoraret, nouissimis temporibus paucissimos fore, qui mundum hunc interituum, & ipsius iudicio homines omnes sistendos esse credant: simul regni sui celestis & nouissimi sui aduentus spectant quoddam & gustum nonnullis promiserat. Et hunc in præseni transformationis sue historia exhibet, quam à tribus Euangelistis spiritus sanctus diligentissime describi uoluit, eo quòd multa illi insunt, quorum cognitio consolationi simul & institutioni nostre plurimum seruit. Ante omnia uerò præcipuum illius scopum obseruare oportet, qui duplex est. Primò enim ostendit, quomodo olim ad iudicium uenturus sit Christus, & que nam futura sit cum regni ipsius cum omnium piorum in celis conditio. Quia enim nos corpori Christi glorioso similes fore Paulus testatur, tales omnino erimus, qualem hic se se discipulis conspiciendum exhibuit. Deinde perspicue docet, Iesum hunc reuera esse promissum illum Saluatorem, quem regno suo instaurando Deus ab æterno prædestinavit, & quem omnes eos amplecti oporteat, qui regni illius ciues fieri uelint. Ad primum ea pertinent, quæ modo prælecta sunt, & quæ diligentem omnium circumstantiarum descriptionem complectuntur.

Primum tempus notatur, & post sex dies, ex quo ista promiserat, hæc facta esse dicuntur. Lucas ostendit meminisse, nec tamen à Marco & Mattheo dissentit. Hi enim dies intermedios tantum numerant. Ille uerò duos quoque extremos adiecit, primum scilicet, quo ista Christus promissit, & illum ipsum, quo transformatus est. Facit autem hæc temporis notatio ad Christi fidem declarandam, qui cum ipsa sit ueritas, promissis suis nunquam deest, nec etiam illa diuini differe, quàm nobis conducere nouit. Quare hoc & eius generis alia exempla ad omnes illius promissiones extendere debemus, ut fidei nostre confirmandæ seruiant, & fluctuantes nos in obedientie officio continent.

Secundo persone nominantur, quas huius rei spectatores esse uoluit. Sunt autem tres numero, Petrus, Iacobus & Ioannes, quos alibi quoq; sibi præ cæteris familiariores habuit. Nò ijdem supra quos, cum Iairi filiam suscitaret, ipsi præsto fuerunt. Et ad Oliueti montem coram his ipsis extremam suam infirmitatem testatus est. Tres uerò adhibuisse uidetur, ut sufficiens de his testimonium possent reddere, Notum est enim illud in Lege: In ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum.

Argumentum eius presentis loci.
Matth. 17.
Luce 9.
Philip. 3.
I. Tempus.
II. Testes.
Marc. 5.
Matth. 16.
Deut. 19.
Ioan. 8.

